Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 9 февраль, 1974 шу. • № 18 (15314). • Мах 2 кеп.

Партийно-боахама актива собрани

Селхан г. Грозне КПСС обкома политически дешара ЦIагIа хилар республикански партийно - боахама актив.

Актива собране Нохч-ГIалгIай АССР-а хьаелар 1973 шера ялата культурай лакха хьувкъам баккхарахи уж дукхагIа яхарахи, ялат толаме чуэцарахи, паччахьалкхенга планал совгIа ялат доххарахи хьожаяь йола РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи ЦIе байракх.

РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи ЦIе байракх хьа а енна республика къахьегамхой даькъала бувзаш къамаьл дир РСФСР совхозий министра заместитела Б. А. Косимовске.

«1973 шера Нохч-ГIалгIай АССР промышленноста, транспорта, гIишлошъечара, юрта боахама балха итогехи пятилетка диълагIча шера плани социалистически декхараший кхоачашделга Iалащдара де дезарехи» доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела Р. В. Вахаева.

Пренеех къамаьлаш дир КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Сухорукова, «Красный молот» завода слесара Г. Иванова, КПСС Грозненски горкома шоллагIча секретара К. С. Салтаханова, Шалински района «Джалка» совхоза бригадира Б. Саидова, ПТК установка оператора Т. У. Томиhас, Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза доярка З. Даурбековас, Ножай - Юрта района А. Шерипова цIерагIча колхоза тхьамка лелладеча звено звеньеваяс М. Ильмановас, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Т. У. Махмудхаджиевас, гIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управлене начальника М. М. Чудакова, Сунженски района «Победа» колхоза председатела В. И. Емельянова.

Актива собране тIаийцар 1974 шера дола Нохч-ГIалгIай АССР промышленноста, гIишлошъяра, транспорта, юрта боахама болхлой социалистически декхараш.

Актива собранеех йолча отчета а социалистически декхараште а газета тIа кепатохаргья.

ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА ОРГАНАШКА ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Республика городашкеи юрташкеи предприятей, боахамий халкъа тIахьожама группайн постийн отчетно-хоржама собранеш чаккхйоалаш латт. КПСС ЦК декабрьски Пленума решенешеи, КПСС ЦК партегеи советски халкъагеи даьча Кхайкаралои хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара халкъа тIахьожамхой хьинар айденнача хьалашка чакхъювл уж. Паччахьалкхеи планаш толамца кхоачашъяра де дезараш, хIаман хьурмат дари кхомбари, къахьегама дисциплина телхаерашца, ледарло лелаерашца къовсам лоаттабар, балха овсарле лакхъяр социалистически доалахье лораяр — иштта да халкъа тIахьожамхоша собранешка дукхагIа теркам тIабохийташ дувца дешаш.

Республика промышленни предприятешка, совхозашка, колхозашка, учрежденешка, организацешка ши эзар совгIа собрании конференции чакхъяьннай. Цига бархI бIаь гаргга группашкеи цхьа эзар йиъ бIаь гарггарча посташкеи эзараш халкъа тIахьожамхой хержаб. Дика вIаштIехьъяьха чакхъювл отчеташи хоржамаши Грозненски, Старопромысловски, Шалински, Надтеречни, иштта кхыча районашкарча халкъа тIахьожама группашкеи посташкеи. Виъ бIаь совгIа саг юкъевоагIа В. И. Ленина цIерагIча къахьегама ЦIе байракх лелаеча мехкдаьтта чакхдоахача завода халкъа тIахьожама группе. Шин шера 216 проверкаши рейдаши яьй цар. Из бахьан долаш доккха беркат даьннад предприятена. Духхьал цхьан 1973 шера ахо эзар совгIа киловатт-сахьат электроэнерги, шовзткъа эзар гигокалорий йIовхала энерги, цхьа эзар совгIа тонн доагор, иштта кхыйола материалаш кховьй заводе. Дика лакъа лаьцал халкъа тIахьожамхоша производства торонаш гучайоахача, къахьегама дисциплина чIоагIъеча. Ше беш бола болх къахьегамхой, общественноста ког гIортолга а еш чакхбоах группа. Даьча балхах хьахиннараш собранешка дувц, «Халкъа тIахьожам» яхача стенда тIа доаккх.

Иштта дукха дар дувца «Электроприбор» завода халкъа тIахьожама группа председатела В. А. Легке укх деношка хиннача отчетно-хоржама собране. Халкъа тIахьожамхоша къовсам лоаттабаьб хьалха латтарий опыт, Iилман-техническ прогресс балха юкъейоалаяра, дукха хIама карагIдаьннад продукцега дIадодар кIезиглеча, цун дикал лакхъеча. Цхьа бIаь гаргга яьча проверкашеи рейдашеи торо еннай дукха металл, электроэнерги, пластмассови материалаш кхое.

Иштта лоархIаме болх чакхбоах МагIалбика бурув деттара управлене, Шаьла района Аргунски гIишлои материалийи гIишлои индустреи комбината, кхыча предприятей, организацей халкъа тIахьожама группашеи посташеи.

Халахете а массанахьа лерттIа вIаштIехьбаьккхабац халкъа тIахьожама болх. Цхьайолча предприятей, совхозий, колхозий халкъа тIахьожама группашеи посташеи тесса лелабу шоай болх. Цар доагтIача бесса терко яц бедал, материалаш кхояра, продукцега дIадодар кIезиг а деш цун дикал лакхъяра, лаьттах, юртбоахама техниках, удобренех эффективно пайда эцара дешаш.

Масала, хьаэцаргья вай Наьсареи района № 432 йола дIа-хьа лела механизированни колонна. Дукха ха йоаццаш хиннача отчетно-хоржама собране шин шера халкъа тIахьожамхоша баьча балхах корта болащ ала хIама хиланзар халкъа тIахьожама группа председатела нов. Аушева. Паччахьалкхеи планаш кхоачашъяц гIишлонхоша, балха овсарле, цун дикал лоха я. Кхом боацаш дIаухийт гIишлои материалаш, лохача боараме я къахьегама дисциплина. Цхьабакъда цу хьакъехьа халкъа тIахьожамхоша даь хIама дац. Цудухьа гIишлонхоша чIоагIа критика йир шоашта тIабилла общественни а паччахьалкхеи а лоархIам бола болх цар тесса лелабарах.

Тесса лелабаьб шоай болх МагIалбика района «Алханчуртский» дулха доахаи кхоабача совхоза халкъа тIахьожамхоша а. (халкъа тIахьожама группа председатель нов. Хаматханов). Уж хьожаь хиннабац производственни планаш совхозо кхоачаш ца яра бахьанашка, кхашкарча балхий дикалга, техниках пайда миштта эц, къахьегамхой культураи бытеи хьалаш малагIча боарам тIа да, иштта кхыдолча дешашка. Уж тайпа моттигаш кхы дукха а хиннай республике.

Юххьанцара партийни организацеш, халкъа тIахьожама комитеташ, КПСС горкомаш, райкомаш декхарийла я керда хержача халкъа тIахьожама группай председателашта бе бевзача балха инструктаж яла. Къаьстта новкъостал де деза отчетно-хоржама собранешкеи конференцешкеи болх эсала лелабарах критика яьча халкъа тIахьожама группаштеи посташтеи. Керда хержача халкъа тIахьожама группайн постийн балха план оттаеш теркаме лувцанза даргдац из боахама экономикаца, цунна хьалхашка латтача декхарашца айхха ювзаенна хила езилга. Юххьанцарча партийни организацеша эша новкъостал а деш цар балха лостам тела беза. Предприяте, совхоза, колхоза гIулакхаш тоадеча дукха да тийша халкъа тIахьожамхой хьинарах, цар деналах. Халкъа тIахьожама ерригача органий теркаме хила дезача керттерча дешаех да КПСС Центральни Комитето партегеи, дерригача советски халкъагеи даьча Кхайкаралца дувзаденна предприятеша, колхозашеи совхозашеи, организацешеи учрежденешеи белгалдаь де дезараш кхоачашдеча тIахьожам чIоагIбар. Цхьаккха хила йиш яц халкъа тIахьожамхой теркаме доацаш. Уж хьожаш хила беза производствана довл дара гIулакхага, цунна дегIааха новкъарле ер фуд, хьалха латта опыти прогрессивни методаши балха юкъеккхухьилга миштта вIаштIехьдаьккхад, иштта кхыдолча дешашка. Царна из болх лерттIа чакхбаха новкъарле ечунца цIенхаштта къовсам лоаттабе беза предприятей, боахамий администрацешеи юххьанцарча партийни организацешеи.

НОВКЪОСТА А. Я. ПЕЛЬШЕНА ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА.

УКАЗ

Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхеннеи хьалхашка дика гIулакхаш дарахи ваьча дийнахьа денз кховзткъе пхийтта шу дизарца дувзаденнеи Октябрьски Революце орден лойла КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК-арча партийни тIахьожама Комитета председатела новкъоста Пельше Арвид Яновича.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1974 шера 6 февраль.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПОЛИТБЮРО, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

КУБА РЕСПУБЛИКЕ ХИННАЧА НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ВИЗИТА ИТОГИЙ ХЬАКЪЕХЬА

1974 шера 28 январера денз 3 февралe кхаччалца Кубе хиннача КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева официальни доттагIала визита итогашка а хьежа, КПСС ЦК Политбюрос, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дизза къоабалду из визит йолча хана новкъоста Л. И. Брежнева чакхдаьха гIулачхаш. Советски Союза Коммунистически партенеи Кубай Коммунистически партенеи юкъера, СССР-ан Куба Республиканеи юкъера вежарашха дола доттагIали массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаши дегIадоаладара даькъе этап хьаеллаш йола йоккха событи лоархI цунах.

Л. И. Брежнева, цунна улувбаьнна бахача КПСС ЦК Политбюро членаша А. А. Громыкоси В. В. Щербицкеи, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата Г. В. Романова, КПСС ЦК секретара, К. Ф. Катушева, кхыча советски новкъосташа, КПСС ЦК-ас тIадилла гIулакх кхоачаш а деш, корт болаш йола переговораш яьй Кубай КП ЦК Хьалхарча секретараца Куба Республика Революционни правительства Премьер-Министраца Фидель Кастроца, Кубай КП ЦК Политбюрои Секретариатеи членашца. Цу переговорех хьахиннараш къоабал а деш, КПП ЦК Политбюрос, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чIоагIгIа раьза хинна белгалдоаккх шин оагIорахьара леладеча гIулакхий дешашта санна, иштта вай ханарча ерригача дунен халкъашта юкъерча овлангарча проблемашта а шин партенеи шин мехкаи хетараши позицеши цхьатара хилар.

Новкъосташа Л. И. Брежневеи Фидель Кастроси Гаване хиннача советско-кубински доттагIала митинге даьча къамаьлашца шеррача политически фоне хьахьекхаб кубински революце тIехбаьнна боккха лоархIам, керда общество хьалъеча кубински халкъо доаха толамаш, ший берригача низаца белгалбаьккхаб Советски Союза, вежарашха йолча кхыча социалистически паччахьалкхений Кубайцарча денаренча солидарноста лоархIам, коммунизм хьалъеча СССР арахьарча политика даькъе советски халкъа карагIдувлараша машара, социализма, къамий кортамукъалеи низаш чIоагIдара еш йола кIоаргга воздействи.

Новкъосташа Л. И. Брежневеи Фидель Кастроси кулгаш яздаь лоархIамегIара документ да советско-кубински декларации. Цу тIа гулъяьй дунен тIа эгара хьалхарча социализма мехкаи Латински Америке эгара хьалхарча социалистически паччахьалкхеннеи юкъе цхьана леладеча бокъонца интернациональни долча гIулакхий лхийтта шерара опыт, шера программа белгалъяьй СССР-ан Кубайнеи юкъера политически, экономически, культурни бувзамаш дIахо плана боарамагIа дегIаккхувлара, социализми коммунизми хьалъяра, марксизма-ленинизмаи пролетарски интернационализмаи принципий ларда тIа социалистически содружестеои дунен коммунистически болами кхоталулга чIоагIдар духьа лоаттабеча къовсаме чакхдоахача гIулакхашта координаци яра опыт дIа-юха мийра шерра программа.

Декларацe тIа кердача низаца белгалдаьхад дунен халкъашта юкъера кхохкам дукхагIа кIаьдбараи массане а юкъара нийсхои машар Iалашбараи, Европеи кхыча континенташкеи юкъарча кхерамзлеи системаш хьаяра, империалистически агрессе массе тайпашта духьала хоадамболлаш къовсам лоаттабара, къамаш мукъадахар духьеи социальни прогресс бахьан долаши халкъаша лоаттабу къовсам хьаллацара тIадерзадаь, социалистически содружества мехкаша вIаши дага а дувлаш чакхйоахача политика дика гIулакхаш.

Тайп-тайпара общественни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципий ларда тIа массане а юкъара машар чIоагIбара гIулакх шоаш хьаллоацаш хилар хьа а кхайкадаь, Советски Союзои Кубаси бакъдаьд вежарашха долча кхыча мехкашца, дерригача прогрессивни низащца цхьана дунен халкъашта юкъерча хьалашка хинна позитивни сдвигаш чIоагIъелга, уж тешшамеи меллургйоацаши хулга тIагIертта вIаштIехьдаха лаьрхIа шоаш хилар.

Советско-кубински доттагIала низ бола, дог ураоттадеш йола демонстраци а хинна дIаэттар Л. И. Брежнева визит. Из дар цхьан исторически наькъагIа додачеи юккъара цхьа гIулакх кхоачашдечеи вежарашха долча шин халкъа солидарноста бокъонца дола цIей, Кубай къахьегамхой социализма идеалашта шеко йоацаш тешаме хилар хьахьоккилга, Советски Союзо бахийта вицалаш кубински халкъо дег тIарча безамца тIаэцар Ленина партецара. Советски халкъацара безами уж лоархIилгеи геттара дика хьахьоккилга лоархI КПСС ЦК Политбюрос, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето. Цу тайпарча солидарностеи вошалеи уйлашца кхоп лу СССР коммунисташа, къахьегамхоша революционни Кубана, цун кулгалхошта.

Визита итогех, советско-кубински декларацех шин мехка халкъий, машареи социализмаи гIулакха духьа СССР-ан Кубайнеи юкъе массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIадоаладара тешаме лард хургья аьнна хет КПСС ЦК Политбюрона СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

1974 ШЕРА ЯЙГАЧА ПРОМЫШЛЕННОСТЕИ МИНЛЕГПИЩЕМАШЕИ ПРЕДПРИЯТЕШКЕИ КХАЧАН ДОАКЪОШКЕИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ МОЩНОСТАШ СИХАГIА ХЬАЛЪЯРИ БОЛХ БЕ ЙОЛАЯЛИЙТАРИ ДУХЬА ГIИШЛОШЪЕЧА ОРГАНИЗАЦЕШЕИ ПРЕДПРИЯТЕШЕИ ЛЕЛАЕЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ХЬАКЪЕХЬА

КПСС Центральни Комитето къоабалъяьй яйгача промышленностеи Минлегпищемашеи предприятешкеи кхачан доакъошкеи производственни мощносташ хьалъяра планаши болх бе йолаялийтара заданеши ханал хьалха кхоачашъяр духьа доккхагIдола декхараш тIаийцачеи социалистически яхь йолаяьчеи г. Москверча, Белорусски ССР-ерча, Молдавски ССР-ерча, Казахски ССР-ерча, Донецки, Ивановски, Московски, Ростовски областашкарча гIишлонхой, монтажникий, эксплуатационникий инициатива.

Ше тIаийцача соцам тIа КПСС ЦК-ас белгалдаьккхад, инициатораша дIадоладаь керда къахьегама гIулакх яйгача промышленностеи Минлегпищемашеи предприятешкеи кхачан доакъошкеи производственни мощносташ хьалъяреи болх бе йолаялийтареи ханаш лоацъяр духьа лелаеча социалистически яхьа масштабаши пайдеи дIахо шербара тIадерзадаь хилар. Из керда инициатива лоархIаме халкъа боахамеи политически декхар кхоачашдеча — къахьегамхой хьалторо лакхъяра даькъера КПСС XXIV съезда решенеш чакхйоахача гIишлонхоша доккха творчески дакъа лацар санна лоархI.

Союзни республикай компартей ЦК-ашта, парте крайкомаштеи обкомаштеи могадаьд из инициатива хьаллоацилга а социалистически яхь чакхъяккхара беча организаторски балха тIа халкъа эша товараш арахеца лаьрхIача предприятешка керда мощносташ сихагIа хьалъяреи ханал хьалха болх бе йолалийтареи дешашта къаьстта уйла тIайохийтилга а.

СССР Госснаба, промышленнии гIишлошъяреи министерствашта тIадиллад хьалъеш йола яйгача промышленностеи Минлегпищемашеи кхачан доакъой объекташ комплектующи изделешцеи материалашцеи дикагIа Iалашъелга, царна шоай ханнахьа оборудовании, приборащ, кабельно - проводникови продукци доаттаелга, мощносташ болх бе йолаялийтарaи тIаийца социалистически декхараш кхоачашдараи хиланза яргйоаца ерригa материально-технически ресурсаш хьалъеш латтача объекташта тIаерзаелга.

Комплектующи организацей, заводий - изготовителий, гIишлоний партийни комитеташтеи боахама кулгалхоштеи хьалхадаьккхад оборудовании, конструкцеш, материалаш кийчъяреи лоаттаяреи лелама а хIаьта ишта яхь лелаеча коллективаша къахьегама овсарле лакха йолаш къахьегара а эша хьалаш вIаштIехьдаккхара а хадданза тIахьожам доаттабелга Iалашданза дарг ца хилар.

ЮРТА БОАХАМА ПРОДУКТАШ—ДУКХАГIА

Назрановски, Сунженски, Малгобекски районий СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

КПСС Центральни Комитето партегеи советски халкъагеи даь Кхайкарали КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК «1974 шера лаьттанцареи хьайбашкареи продукташ дукхагIа яхари кийчъяри духьа юрта боахама болхлоша лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» яха соцами могабаь хьал а лоацаш, нийслагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра чIоагтIа къахьега кийча а болаш Назрановски, Сунженски, Малгобекски районий юрта боахама къахьегамхоша 1974 шера тIаийцад социалистически декхараш:

* * *

НАЗРАНОВСКИ РАЙОН

ДIайийнача ерригача майдах хIара гектара тIара ялат 22,5 центнер, гидуаргаш 10 центнер, шекара свекла 180 центнер, баьцадаараш 119 центнер, коартолаш 100 центнер яккха.

ХIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 1830 килограмм, хIара устагIан тIера 3,3 килограмм тха даккха, хIара 100 Iаттан 100 жийнеи тIехьара 85 Iаса, 100 Iаьхар кхебе.

Деррига ялат 35 эзар тонн, гидуаргаш 3,74 эзар тонн, шекара свекла 6,2 эзар тонн, баьцадаараш 1,7 эзар тонн коартолаш 6 эзар тонн, дулх 1,2 эзар тонн, шура 4,8 эзар тонн, тха 40 тонн даккха.

Паччахьалкхенга доххаргда ялат 18,2 эзар тонн, гидуаргаш 1,7 эзар тонн, шекара свекла 6 эзар тонн, коартолаш 3,1 эзар тонн, баьцадаараш 1,3 эзар тонн, сом 0,8 эзар тонн, дулх 1,2 эзар тонн, шура 3,6 эзар тонн, фуаш 350 эзар, тха 67 тонн.

1974 шу чакхдоалаш хулийтаргда: 9,4 эзар бежан, цу даькъе деттача доахах 3 эзар етт, 16 эзар устагIа. Iалашдергда гIожа доакъар 22,3 эзар тонн, цу даькъе йол 5,3 эзар тонн, сенаж 6,4 эзар тонн, силос 49 эзар тонн баьца хьоар 0,6 эзар тонн.

* * *

СУНЖЕНСКИ РАЙОН

Дерригача ялат дIадийнача кхашкара хIара гектара тIара 24 центнер ялат, 15 центнер гидуаргаш, 168 центнер баьцадаараш, 118 центнер коартолаш яха.

ХIара кхоабача Iаттагара 2110 килограмм шура, хIара устагIан тIара 3,9 килограмм тха даккха, хIара ахкача котама тIехьара 160 фуъ гулде, 100 Iаттаи шинараи тIехьа 92 Iасилг, 100 жийна тIехьа 100 Iаьхар, керттерча нана хьакха тIехьа 16 хурск кхее.

Деррига доаккха ялат 86 эзар тоннага, гидуаргаш 6,8 эзар тоннага, баьцадаараш 41,9 эзар тоннага, коартолаш 4,4 эзар тоннага, сом 7,9 эзар тоннага, дулх 5,3 эзар тоннага, шура 18,2 эзар тоннага, фуаш 18,2 миллионага, тха 160 тоннага кхоачаде.

25,6 эзар тонн ялат, 5,5 эзар тонн гидуаргаш, 2,6 эзар тонн коартолаш, 34,6 эзар тонн баьцадаараш, 8,5 эзар тонн сом, 4,5 эзар тонн дулх, 15 эзар тонн шура, 15200 эзар фуъ, 257 тонн тха паччахьалкхенга дохка. 1974 шу чакхдоалаш доахаи 32,7 эзарнега, царех 10 эзар етт а болаш, хьакхарч 30,9 эзарнега, жа 44,3 эзарнега, коа тIара оалхазараш 144 эзарнега кхоачаде. 63 эзар тонн гIожа доакъар, цунца 12,2 эзар тонн йол а йолаш, 18 эзар тонн сенаж, 122 эзар тонн силос, 1,7 эзар тонн баьца хьоар кийчде.

* * *

МАЛГОБЕКСКИ РАЙОН

ДIайийнача ерригача майдах хIара гектара тIара фий бола ялат 21 центнер, гидуаргаш 10 центнер, шекара свекла 190 центнер, баьцадаараш 110 центнер яккха.

ХIара кхоабача Iаттагара шура 1870 килограмм, хIара устагIан тIера 4,2 килограмм тха даккха, хIара 100 Iаттаи 100 жийнеи тIехьара 90 Iаса, 100 Iахар, керттерча нана хьакха тIехьа 16 хурск кхее.

Деррига доаккха ялат 40 эзар тонн, гидуаргаш 2,4 эзар тонн, шекара свекла 6,3 эзар тонн, баьцадаараш 2,1 эзар тонн, дулх 2,6 эзар тонн, шура 3,3 эзар тонн, тха 87 тонн хилийта.

Паччахьалкхенга доххаргда ялат 12,8 эзар тонн, гидуаргаш 2,1 эзар тонн, шекара свекла 6 эзар тонн; баьцадаараш 1,6 эзар тонн, дулх 2,6 эзар тонн, шура 2,6 эзар тонн; фуаш 250 эзар, тха 150 тонн.

1974 шу чакхдоалаш хулийтаргда: 5,6 эзар бежан, цу даькъе 2 эзар етт, 12,3 эзар хьакха, 24,5 эзар жа. Iалашдергда гIожа доакъар 29 эзар тонн, цу даькъе йол 7,5 эзар тонн, сенаж 8 эзар тонн, силос 63 эзар тонн, баьца хьоар 0,7 эзар тонн.

КПСС обкомеи, республика Министрий Советеи, облсовпрофеи

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

ХьажкIаш лелаеча механизированни звеньяша 1973 шера ялатийнеи силосаи лаьрхIа дIадийна хьажкIаш чIоагтIа хьувкъаяр духьа лелаьча социалистически яхьа итогашка хьежай КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф.

Яхье котъяьннарг лаьрхIай Б. Г. Матвея керте латта Ачхой-Мартановски районерча «Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаю механизированни звено. Цунна хьожаяьй КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи карара кара тела ЦIе байракх.

Звеной коллективо 200 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 53,3 центнер хьажкIаш яьхай, планагIа 31 центнери социалистически декхарагIа 35 центнери яккха лаьрхIа хиннача метте.

ХьажкIаш хьувкъаяр духьа болх дика баьб аьнна белгалъяьхай Шалински районерча «Автуринский» совхоза (звеньевой Магомадов Баувди), Шалински районерча «Шалинский» совхоза (звеньевой Мусаев Сайпи), Урус-Мартановски районерча «Красноармейский» совхоза (звеньевой Альтимиров Буру Абдрахманович), Шалински районерча «Джалка» совхоза (звеньевой Абдулмежидов ХIарон), Ачхой - Мартановски районерча «Лермонтовский» совхоза (звеньевой Захаев Лаьча), Грозненски районерча «Атагинский» совхоза (звеньевой Вагапов Байке), Сунженски районерча Ленина цIерагIча колхоза (звеньевой Элихаиов Ваха), Шалински районерча Ленина цIерагIча колхоза (звеньевой Магамадов Селим) хьажкIаш лелаю звенеш.

* * *

Республика районаша, колхозаша, совхозаша 1973 шера шекара свекла дукхагIа яккхари кийчъяри духьа лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогашка хьежай КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совети облсовпрофи.

1973 шера шекара свекла дукхагIа яккхари кийчъяри духьа лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхье котъяьннарг лаьрхIай Гудермесски район (КПСС горкома секретарь нов. Чайкин, горисполкома председатель нов. Исраилов, профсоюза райкома председатель нов. Мешков, юрта боахама управлене начальник нов. Рябов, юртбоахама продукташ ийяреи цар дикалеи дешашка хьожа паччахьалкхеи инспектор нов. Баудинов). СССР Министрий Советеи ВЦСПС-еи ЦIе байракх ялийтара дIачуеннай район.

Паччахьалкхенга шекара свекла йоххара шера йола халкъа боахама план 116 процент кхоачашъяьй Гудермесски районо. ПланагIа 35,2 эзар тонн яккха лаьрхIа хинна еррига свекла 39,7 эзар тонн яьккхай. Шекара свекла планагIа 219,6 центнери декхарагIа 225 центнери яккха лаьрхIа хиннача метте.

Свекла лелаерий Ерригсоюзни социалистически яхье 1973 шера котъяьннаргаш лаьрхIай Гудермесски районера «Октябра 40 шу» яха колхоз, Ачхой-Мартановски районера «Самашкинский» совхоз, Урус-Мартановски районерча Мичурина цIерагIйола совхоз. СССР Министрий Совета а юрта боахамеи заготовкайи болхлойи гIулакхерча наьхеи профсоюза ЦК-а а ЦIе байракхаш яла оттаяьй уж.

1973 шера паччахьалкхенга шекара свекла йоххара халкъа боахама план 158 процент кхоачашъяьй «Октябра 40 шу» яхача колхозо. Цо планагIа 6 эзари социалистически декхарагIа 7 эзари тонн йохка лаьрхIа хинна шекара свекла 9468 тонн еххай. ПланагIа 200 центнери декхарагIа 240 центнери яккха лаьрхIа хинна шекара свекла хIара гектара тIара 345 центнер яьккхай.

«Самашкинский» совхозо паччахьалкхенга шекара свекла йоххара халкъа боахама план 115 процент кхоачашъяьй. Цо планагIа 3 эзари декхарагIа 4 эзари тонн йохка лаьрхIа хиннача метте 4930 тонн шекара свекла еххай. ХIара гектара тIара планагIа 220 центнери декхарагIа 240 центнери яккха лаьрхIа хинна шекара свекла 252 центнер яьккхай.

1973 шера паччахьалкхенга шекара свекла йоххара халкъа боахама план 121 процент кхоачашъяьй Мичурина цIерагIча совхозо. ПланагIа 11700 тонни декхарагIа 12500 тонни йохка лаьрхIа хиннача метте цо еххай 14206 тонн. ХIара гектара тIара баьнна хьувкъам планагIа 210 центнери декхарагIа 270 центнери хиннача метте 276 центнер хилар.

1973 шера шекара свекла дукхагIа яккхареи кийчъяри духьа лелаьча социалистически яхье котъяьннарг лаьрхIай шоллагIа моттиг яьккха Урус-Мартановски район (КПСС райкома секретарь нов. Кагерманов, райисполкома председатель нов. Налаев, профсоюза райкома председатель нов. Ахмаев, юрта боахама управлене начальник нов. Дажаев, юрт боахама продукташ эцареи цар дикалеи дешашка хьожа паччахьалкхеи инспектор нов. Закриев). КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи ЦIе байракх хьожаяьй района.

Паччахьалкхенга шекара свекла йоххара шера халкъа боахама план 111 процент кхоачашъяьй Урус - Мартановски районо, социалистически декхараш — 107 процент. 1973 шера яьккха еррига шекара свекла 53267 тонн хилар планагIа лаьрхIа хиннача 47410 тоннана меттел. ХIара гектара тIара баьнна хьувкъам 245 центнер хилар планагIа 210,5 центнери декхарагIа 250 центнери лаьрхIа хиннача метте.

Белгалбаьккхаб 173 шера шекара свекла дукхагIа яккхаран кийчъяран Шалински районо баь дика болх.

ДОТТАГIАЛЦА—ВАЙ НИЗ

Грозненски локомотивни депо ремонтни цехий коллективаш чIоагIа теркам тIабохийташ хьежаш хилар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Кубе яьча доттагIлеи визитага.

— Тхона чIоагIа хозахет Кортамукъалеи гIайери къахьегамхоша СССР-а делегаци массе а моттиге безамца тIаийяь хилар — дувц токараша, слесараша, сварщикаша.

— Дег тIара къоабалду бaха Советски Союзаи Кубанеи юкъера доттагIал дIахо а чIоагIдар. Из доттагIал дегIадар чIоагIа лоархIаме гIулакх да дунен тIарча халкъашта юкъера машар чIоагIбара.

Кубе яь визит дег тIара къоабал а яь тепловозникаша дош лу нийслагIча пятилетка диълагIча шера план толамца кхоачашъе.

Г. АНОХОВ.

СОВГIАТ ТУРПАЛА ДIАДЕЛАР

Селхан КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа республикански партийно -боахама актива собране «Марси жIовн» яха дошув медали Ленина ордени дIаелар Шалински района «Джалка» совхоза бригадира Саидов Бауди Магомадовича. Из совгIат дIаделар КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

Собране довкъашхоша дезача паччахьалкхен совгIатаца дег тIара даькъала вийцар Социалистически Къахьегама Турпал Б. М. Саидов.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪИЙ ДОХАРГДОАЦА ДОТТАГIАЛ

Дог гIоза ха я Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошка енар — республика байракха тIа хIана денз Ленинен Октябрьски революцен орденашца цхьана йоалларгья кхоалагIйола орден — халкъий ДоттагIала орден. Кердача ордено гойт къахьегамен тIемен денал дола гIулакхаш деш хьахинна вежарашха долча халкъий йохаргйоаца цхьоагIо, дохаргдоаца доттагIал, «Коммунистически парте ленински къамий политика котъялар.

Революци хилалехь цхьаккха а географически карта тIа дацар «Нохч - ГIалгIайче» яха дош. Бокъо йоацача, къеча, мискача хьал тIа дар нохчийн гIалгIайн къахьега халкъ. Нохчийн гIалгIайн социальни а къаман а гIулакхашка диллача тоIабаь боахкар, баьде а, дешанза а бар. Советски Нохч - ГIалгIайче хIанз йизза а суверенни а республика я. Цун я дегIаеча промышленность, вай ханарча техникаца Iалашбаь юрта боахам, лакха культура. Из хьахиннад халкъо ше кхо ца деш къахьегар бахьан долаш. Из хьахиннад вай межкарча масое а къамах болча наха дакъа лоацаш новкъостал деши.

Из толам баьннаб, советски халкъо йоаха еррига коталонаш а санна, Советски Союза Коммунистически парте геттара боккха политически организаторски болх барах.

КПСС XXIV-ча съездо белгалдаьккха махиллара, коммунизмага вай дIахьалхашка довлара эггара керттердар да деррига советски халкъий вIаши дола вошал, цар цхьана хьега къа. Цудухьа Коммунистически парте бIарга са санна лораду халкъий доттагIал.

Вай дукхача къамех болча нахах латтача паччахьалкхен чIоагIа ларда а низ дукхбувла хьаст а хиларах тарра Коммунистически парте хадданза чIоагIду СССР халкъий, вежарашха долча къамий ленински доттагIал. Къамий дош СССР халкъий доттагIала дош, къоастадеш КПСС-ан Советски паччахьалкхенен карагIдаьнараш социализмо яьхача эггара а керттерчарех цхьа котало я.

Политически даькъе вай мехка деррига халкъаш вежарий дезале вIашагIкхийтта да, цIаккха а кхы хургдоацаш дIадаьннад низи Iоткъамя белга, къамашта юкъе социальни политически нийсхо ца хилар. Пролетарски интернационализм истори чухь эггара хьалха паччахьалкхен политика доал дара принципех цаI а хинна дIаэттай.

Экономически даькъе дIадаькхад къамашта юкъе моастагIал лоатталаь уж экономически дегIадахкара тIехьа - хьалха, хилар, социалистически къамаш дегIаахара материальни лард хиларах тарра чIоагIъяьй боахама цаI йола социалистически система. Вай мехка халкъаша вежарашха цхьана экономически гIулакхаш леладаро, цхьана къахьегаро хьахулийт коммунизма материально-технически база хьаяра, халкъий доттагIал чIоагIдара эша хьалаш.

Идеологически даькъе пролетарски интернационализм котъяьннай, халкъий керттера идеологи, уж духовни культурини дегIаахара идейни база хинна дIаэттай марксизм - ленинизм.

Социализми коммунизми хьалъеш деррига къамех болча наьха сакхетам чун психологеи геттара доккхий хувцамаш хиннад, советски наха хийра да къам шийна чухьерчаш хилар, къамашта юкъе ца тешам оттар, царна юкъера гоамал. Цхьа къам вокхарел тIех лархIар.

Вай мехка деррига халкъий вежарашха долча доттагIала, цар морально - политически цхьоагIон дог да Коммунистически парти. Цо кхоачашъю пролетарски интернационализма, халкъий доттагIала, вошала ленински идеяш. Бокъонца болча интернационалистех латта парти ше хиларах тарра Коммунистически парте СССР-е котъяьккхай халкъий доттагIален вошален идеологи.

Халкъий ленински доттагIал вай социалистически общества вахаре хиланза даргдоаца хIама да. Общественни вахара политически, экономически, культурни, идеологически доакъошка деррига социалистически къамех болча наха хадданза цхьана къахьегар коммунизм толамна хьалъяра хиланза даргдоаца хьал да яхаш хьех вайна Коммунистически парте. Цудухьа цо боккха теркам тIабохийт деррига советски халкъий вежарашха дола доттагIал чIоагIдара, цар цхьана къахьегилга дегIадоаладара.

Коммунизм хьалъеча хана КПСС лоархIам лакхлуш хилар гучадоал социалистически къамаш дIахо а тоадалара, гаргадахара, цар вахара материальни а культурни а хьал лакхдара тIаерзаяь ленински къамий политика кхоачашъеш хиларца.

Хьалда аьлча сенца гучадоал тахан вай мехка халкъий ленински доттагIал? Из гучадоал деррига советски къамаш шоай социалистически Даьхенна боарам боацаш тешаме хиларца, заводашка, фабрикашка промыслашка, рудникашка, колхозашка, совхозашка советски наха цхьана хIама кхоллаш къахьегаш хиларца, КПСС XXIV съезда решенеш, нийслагIча пятилетка план толамца кхоачашъеш хиларца, цар дIахо новкъостал дарца.

СССР халкъий доттагIал гучадоал деррига советски къахьегамхой политически сакхетам хадданза лакхлуш хиларца, шоай Советски паччахьалкхенна доал деча цар шерра дакъалоацаш хиларца.

Халкъий доттагIал гучадоал вай мехка деррига къамаша цхьатарра раьза хинна КПСС чура а арахьара а политика хьаллоацаш хиларца. Советски наха КПСС политика хьаллоац из шоай политика хиларах тарра шоаш кхо ца беш турпала къахьегаш цар из кхоачашъеш хиларца.

Къамий хьакъехьа аьлча вай республике цхьаккха боахам, предприяти, учреждени кургьяц дуккхача къамех болча наха къа ца хьегаш. Бакъда уж тайп-тайпарча къамех хиларах латтац царна юкъерча гIулакхий интернациональни чулоацам. Тайп-тайпарча къамех болча наьха производственни коллективашка дола бувзамаш ши-шегIа интернациональни гIулакхашка доал аьнна хета дезац. Нагахьа санна иштта хилча-м, тIаккха предприяте коллектив тайп-тайпарча къамех болча нахах вIашагIтехача ма доаларий из, цунца чакх а ма даргдарий интернациональни кхетам балара дош.

ГIулакх латт цар цхьана хьегача къин тIа гIолла уж кхотадарах, царех бокъонца бола интернационалисташ, патриоташ хургболаш кхетам баларах. Республика партийни организацей теркам цу гIулакха тIабахийтар КПСС обкома Х-ча пленумо.

Тайп-тайпарча къамех болча наха цхьана къахьегарах дикадар доал из хIара денна беча идеологически балхаца чIоагIлеш хуле. Цу балха чулоацам, формаш, методаш хадданза партийни комсомольски организацеша теркам тIабохийташ хила еза.

Хьалхе лелаю болхлой боккха лоархIам болаш ба ленински къамий политика кхоачашъеча, къахьегамхошта интернациональни кхетам луча. Нах идейни чIоагIбаро йиш хулийтаогья дуккхача къамех болча къахьегамхой коллективаш кхотае, царна юкъерча гIулакхий дешаш принципиально къоастаде, местничество, национализм, шовинизм юкъе ца йолийта.

Интернациональни кхетам баларах пайда баргба из нагахьа санна Iилма ларда тIа — марксизма-ленинизма классикий къамий хьакъехьарча, Коммунистически парте творчески хьаабузаш болча хьехам тIа дегIабоалабой.

Къамий, къамашта, юкъерча гIулакхий, хIаьта иштта ленински къамий политика хьакъехьара марксистско-ленински теори шерра дIа а йовзийташ, КПСС гIерт социалистически къамаш дегIаахара наькъаш, коммунизм хьалъеча хана царна юкъера гIулакхаш дIадовзийта.

Къахьегамхошта дIахо а интернациональни кхетам балара программа лерхI республика партийни организацеша КПСС XXIV-ча съезда решенеехи «СССР 50 шу дизарах» нов. Л. И. Брежнева яьча докладахи. Цу доклада тIа аьннад: «Ах бIаь шера турпала карагIдаьннарий итогаш еш, вай дизза ала бокъо я дIаяхача замах воашка хьа макхаччара къамий дош дизза, бокъонца, кхы юха оттале ца дезаш къоастадаьд. Из карагIдалар СССР-е керда общество хьалъеш яьхача индустриализаци, коллективизаци, культурни революци санна йолча коталонашца цхьан мугIаре оттаде бокъо йолаш да.

Вай мехка хьа а хинна чIоагIденнад къамах хьабаларга хьежа доацаш классови хьашташтеи делерхIараштеи тIагIолла вIашагIкхийттача къахьегача наьха вошал, хьахиннай ала а доагIаш вай халкъий ленински доттагIал оалаш йола цIаккха а истори чухь хинна йоаца отношенеш. Из доттагIал, новкъостий. мах баь варгвоаца ганз я, социализмана карагIдаьннача хIара советски сага эггара лоархIамеи эггара дезагIеи дарех цаI да. Из доттагIал вай, советски наха, массаза а бIарга са санна лорадергда».

Л. АЛЛАХВЕРДЯН,
исторически Iилмай кандидат.

ТIАХЬОЖАМХОЙ ОТЧЕТ ЛУШ БА

Нохч-ГIалгIай химзаводо хьаю вхьегIаш цIенъю паста, кийнашта хьекха мастика, даьттах ду басараш, кхыдараш. Балха тIа нийслу кхоачамбоацараш дIадахара доккха новкъостал ду халкъа тIахьожамхоша.

Дукха ха йоаццаш завода халкъа тIахьожамхой отчетно-хоржажа собрани хилар. Отчетни хана баьча балхах доклад йир халкъа тIахьожама группа председатела А. Е. Нестеровас. Гулбеннарашка цо дIахайтар товарни коара охра, барит, мел Iоухаш йовш хилар. Из бедал йоа ца яйтара де дезар белгал а даьккхар.

ДIадахача шера заводо 59 эзар сома мах бола доагор, электроэнерги кхояра юкъе дакъа лаьцар халкъа тIахьожамхоша. Доклад яьчо белгалдаьккхар КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Кхайкаралца дувзаденна керда хоржаргболча халкъа тIахьожамхошта хьалхашка доккхий декхараш отташ хилар, заводо продукце керда тайпаш арахеца доладара цар новкъостал де дезаш хилар.

Цо дийцар, продукци кIезигагIа хIама дIа а дохийташ дикагIа арахецийтара, рузкъан кхом байтара даим оарцагIбувлаш халкъа тIахьожамхой хила безарах.

Болх тоабара а рузкъан кхом бара а завода кулгалхошта, партийни организацена новкъостал дара халкъа тIахьожамхой декхараш дийцар.

Г. АЛХАЗОВ.

МЕХКДАЬТТА КIЕЖ САЦИЙТАНЗАР

«Малгобекнефть» НГДУ тIоанашкара доаал нийса лоаттадеча цехе насосни станце дIайодаш йола цхьа турба ехар. Турбаш мукхъяар бахьан долаш хилар из. «Малгобекнефть» НГДУ еррига районни инженерно - технологически службай скважинашкара мехкдаьтта кIеж сацар кхерам болаш дар. Геттара сиха 150 метр турбаш хувца езар. Из хатар дIадоаккхаш, линейни задвижкаша хий чакхдувлийтар бахьан долаш халонаш нийсъелар.

Начальника Н. Батыжева, механика Н. Васильцева, сварщикаша В. Киселева, М. Гудыменко, слесара Бузуртанова, тракториста А. Чмыхова, крановщика Н. Шевченко, иштта кхычар а дин бийсен ца къувсаш, хадданза болх бир. Котлована чу хадданза хий уттар, хотта бар, тIадувхача барзкъех ша бора. Цхьабакъда, нах тIехьашка-м баланзар. Хатар дIадаьккхар. НГДУ еррига насосни станцеш болх бе йолаелар. Мехкдаьтта кIеж сацийтанзар.

М. ДАСКИЕВ.

Продукци дикен дарегIен хилийтара тIехьа яьржача социалистически яхье дика хIамаш карагIдувл Грознenски «Трансмаш» яхача завода механически цеха коллектива. Цу гIулакха хьинар айдаь къахьег токара Саронова Лилияс.

Заводе балха ена дукха ха еце а хIама довзара тIаккхувш йолча Л. Сароновас бокъонца караерзаяьй шин говзал. Йоккха еце а опыт йолаш я. Шийна производстве зеденнараш камаьрша дIадовзийт цо производстве керда баьхкарашта.

— Производствана Iаткъац ученик Iомавар. Сменни заданеш тIеххоачашъе вIаштIехьдоал са, — йоах завода хьалха латтача токара.

Цун сурт завода Сийлен доска тIа да.

СУРТА ТIА: «Трансмаша» завода хьалха латта токарь Саронова Лилия.

Т. АРЧАКОВА сурт.

КЪОНА МАШИНИСТ — КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

ЦхьоалагIа шу мара дац тепловоза машинист волаш Истамулов Султана ше поезд лелаю. ХIаьта а беза мухь тIабола поездаш дIаюха кхувлара бокъонца вола мастер лоархIаш ва из. Дукха дизельни доагор а кходу цо. ДIадахача шера август бетта духхьашха Грознера Прохладни яхача станце поезд а нийца вахар из. Хьалхарча юхьигах цхьаккха хьовзам боацаш дIабодар болх. Цу даькъе чIоагIа накъдаьлар цунна из Iомаваьча Шмаргунов Александр Ивановича даь хьехамаши цун опыт.

Дикача производственни хьокхамашца дIадоладаьд цо пятилетка диьлагIа, къоастамбу шу. ХIанзалехьа цо кходаьд 540 килограмм гаргга дизельни доагор, духхьал цо дIа-юха йигача беза мухь кхухьача поездаца планал совгIа дIа-хьа бихьаб 1600 тонн халкъа боахама мухь.

Иштта дизельни доагор а кходеш хьинаре къахьег тепловозий машинисташа Янтуганов Iадиса, Рогожин Анатоле, Правилин Михаила, Занченко Ивана, кхычар.

Г. АНОХОВ.

БАЛХАШ СИХЕИ ДИКЕИ ЧАКХДАХАРА...

БIаьсти кхашка дергдола балхаш сихеи агротехнически дикагIйолча ханеи чакхдахара деррига низаш оарцагIдалха къахьегаш ба укх деношка Шелковской района боахамашкара агрономаш.

Дика хьувкъам кхебара геттара лоархIаме да дIаювш йола культураш лакха кондици йолча фуца дIаер. Из дика кхетаду цар. Цудухьа дика толамаш а доах.

ХьажкIий, цхьа дIайийча дуккхача шерашка тIаювлача баьций фу планага хьежжа Iалашдаьд районе. ХIаьта цхьа дIайийча цхьан шера мара тIа ца ювлача баьца фу планагIа 604 центнер дезаш хинкача 1200 центнер Iалашдаьд. Цунах 900 тонн дIадувча боарамга дIакхоачадаь да.

БIаьсти дIаювргйолча гороха, кена, дуга фу планагIа 2242 центнер Iалашде дезаш дар районе. Горохеи кенеи фу деррига а дIадувча боарамагIа а долаш планагIа Iалашде дезаш хиннар хIанзале Iалашдаь даьннад района боахамаш. Цхьабакъда дуга фу хIанз а тоъамболаш Iалашдаьдац. Иштта Ленина цIерагIча колхоза 250 центнер, «Коминтерн» колхозе 200 центнер дуга фу тоъаш дац. ХIанз из кхоачамбоацар юстардоаккхаш да. 15 февраль тIаккхоачаш бIаьсти дIаювргйолча еррига культурай фу планага хьежжа Iалашдаь дакхха дош деннад района колхозийн совхозийн агрономаша.

М. ФОФАНОВ,
Шелковской района фуна инспекце лабораторе начальник.

СИЙЛЕН ДОСКА ТIА

ДIадахача шера йиълагIча квартале промышленни, юртбоахама продукци алсамъяккхара промышленни юртбоахамеи предприятешта юкъе яьржа хиннача социалистически яхьа итог йир укх деношка КПСС Сунженски райкомо. Яьча итогех дикагIйолча предприятей коллективашца цхьана района Сийлен доска тIа яьккхар Кирова цIерагIча колхоза Н. З. Газиева кулгалдеча шурий - товарни, Н. М. Дегтярева кулгалдеча коа тIара оалхазараш леладеча фермай коллективаш.

ХIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 2400 килограмм шура яьккхар колхоза шурий-товарни ферма коллективо, хIаьта коа тIара оалхазараш деладераша паччахьалкхенга фуаш доккхара план 101 процент кхоачашъйир.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ.

ХIАРАНЕГА ДIАКХАЧИЙТА ПАРТЕ ДОШ

Идеологически агитационно-массови болх бар массаза а хиннад юххьанцарча партийни организацей лоархIамеи бехктокхамеи гIулакх.

ХIанз, КПСС XXIV-ча съезда решенеш, КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Кхайкарал тIа оттадаь декхараш, нийслагIча пятилетка диълагIча, кхоастамбеча шера заданеш кхоачашъяра тIехь шерра социалистически яхь йоаржаьча хана боккха ба партийни деша низ. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК баьча «1974 шера лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ дуккхагIа яхаран кийчъяран тIехь юрта боахама болхлой Еррисоюзни социалистически яхь шерра йоаржаяра хьакъехьарча» соцамга хьежжа бе беза шоай беррига организационни, политически болх партийни организацеша.

ХIанз идеологически фронта болхлой декхар да боккха лоархIам бола уж документаш хIаранега кIоарга дIадовзийтарал совгIа, ше тIаийца социалистически декхараш кхоачаши тIеххоачаши дара цунна новкъостал дар а.

ХIанз лектораштa, политинформаторашта, агитаторашта хьалхашка малагIа декхараш латт дийцар дукха ха йоаццаш Ищерски станицеи Калинина цIерагIча комсий совхозеи хиннача кустовой семинарашка.

Дика чакхъяьлар Ищерски станицерча идеологически болхлой семинар. Цига бар «Победа» яхача комсий совхоза, мехкдаьтта дIаухийтача станце, наькъа участка, ищерски юкъерча школа лектораш, политинформатораш, агитатораш.

Дешаца а чIоагIа къахьегарца а бувзаш бир 1973 шера баь беррига а агитационно-массови болх. «Победа» яхача совхоза къахьегамхоша сийленца кхоачашйир 1973 шера плани социалистически декхараши. 1491 гектара тIара 10112 тонн комсаш яьхар планагIа 10000 тонн йолча. Уж чуэцача дика дакъа лаьцар станицерча беррига наха, доккха новкъостал дир Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета студенташа.

Идеологически балха юкъе дакъа лаьцара итогаш йир семинаре. Из дош дийцар совхоза парткома секретара В. И. Рябуса. Агитатораша беседаш йир ерригача шоай бригадашка. Царех пайда баьлар — болх дикагIа бе болабелар нах. Масала, агитатор Баранова Нина Васильевна керте латтача бригадас 86 гектарах хIаране тIара 76,7 центнер комсаш яьхар планагIа 75,5 центнер йолаш, политинформатор Шведенко Василий Андреевич управляющи волча совхоза цхьоалагIча отделене коллективо 537 гектара тIара 4448 тонн комсаш яьхар планагIа 3888 тонн хиннача, хIаьта гектара тIара 72,4 центнер яккха йоагIача 83,1 центнер яьккхар.

Совхоза къахьегамхоштеи станице бахача нахан юкъе кхетама болх дика бир «Знание» общества юххьанцарча организаце членаша. Цар къаьстта теркам тIабахийтар царна интернациональни атеистически кхетам балара, дIаяхача замах юхедисараштa, Iадатан шариIатан духьал къовсам лоаттабара. ЦIагIарча лекторе лекцеш ешаш хилар хьехархой, цар дIадовзийтар партеи правительстваи лоархIаме документаш. Къахьегамхошта хьалхашка каст-каста къамаьл деш хулар совхоза парткома секретарь В. И. Рябус, станица Совета председатель К. П. Чеботарева, библиотекарь М. И. Мельников, клуба заведующи Л. Амаев.

КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета VII-ча сессе материалаш, КПСС Центральни Комитето партеге, советски халкъага даь Кхайкарал, 1974 шера юрта боахама продукташ дукхагIа яхаран кийчъяран юрта боахама къахьегамхоша шерра Еррисоюзни яхь йоаржаярах бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК баь соцам къахьегамхошка дIабовзийтара формаши методаши ювцаш семинаре къамаьл дир КПСС райкома болхлоша.

Советско - американски отношенеш ювцаш лекци йийшар «Знание» республикански общества референта А. Т. Тутаева.

Цу тайпара йола семинар хилар Калинина цIерагIча комсий совхозе а.

Идеологически болхлой кустовой семинараш хургья укх гаргарча деношка района кхыча юрташка а. ХIанз тха пропагандисташта, агитаторашта, политинформаторашта хьалхашка латта декхар да партеи правительстваи решенеш коллективни индивидуальни беседаш еш хIара къахьегамхочунга дIайовзийтар. Цар декхар да дIаяхача замах юхедисараштa духьал къовсам лоаттабара еррига торонаш оарцагIъяха, къахьегамхошта интернациональни кхетам бала, дикагIйола опыт дIайовзийта, къахьегамца коммунистически гIулакх доагIаргдолаш, хьалхалаттарашкара хьокхам эцаргболаш царна уйла чуйоссе, къахьегара тIера боацарашна къовсам лоаттабергболаш уж оарцагIбаха.

1974 шера района къахьегамхоша тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара новкъостал хургдолаш лакхача боараме хадданза бе боагIа наха юкъе беш бола политически кхетам балара болх.

И. ПЯТИРУБЛЕВ,
КПСС Наурски райкома инструктор.

КЕРДА ХОАМАШ

Вай республике бурувдеттараштa чIоагIа эшаш йола лоархIамера продукци арахецаш я Грознeнски ремонтно-механически завод. Цига кийчъеш я буровой вышкаш, блокаш.

Дикача толамашца чакхдаьккхар завода коллективо нийслагIча пятилетка кхоалагIа, хоадамбеш дола шу. ХIаьта ер диълагIа, къоастамбеш дола шу а дика къахьегама толамаш а доахаш дIадоладаьд заводчанаша. Январь бетта продукцена реализаци яра план заводо кхоачашйир 101 процент. Планал совгIа арахийцай массехк эзар сома маьха йола тайп-тайпара продукци.

Завода цехашта, участкашта, бригадашта юкъе шерра йоаржаяьй социалистически яхь.

Дика къахьегаш, шоайгара масал гойташ, доккхий толамаш доахаш ба завода котельно-сварочни участка болхлой. Къаьстта дика къахьегама толамаш доахаш хьабоагIа электросварщикаш Гогиашвили, Бунин, Дудаев, Габаров, иштта дуккха кхыбараш. Цар шоай балха нормаш кхоачашъю 150—170 процент.

Къаьстта хьинар айдаь къахьегаш ба уж 1974 шера плани тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара.

О. ШАДИЕВ.

●

Дукха ха йоаццаш Надтеречни района «ЦIеча ЖIарга» общества XII-гIа отчетно-хоржама конференци хилар.

Ше доклад еш «ЦIеча ЖIарга» общества председатела Н. П. Карнауха дийцар дIадахача шера балха итогех, дика болх барца районе белгалъяьннача ПМК-2 (председатель Бабенко), Надтеречни юкъерча школа (председатель М. Хачукаева), Надтеречни винсовхоза (председатель А. Ахметханов) юххьанцарча организацеех. ДIаьхача шера болх ледара лелабаьраш а бийцар конференце.

Докладчико а къамаьл даьраша а белгалдир балха тIа нийсденна кхоачамбоацараш, уж дIадахараи дIахо болх лерттIа вIаштIехьбаккхаран наькъаш.

М. ХУМАДОВ,
Надтеречни районерча «Коммунизма никъ» газета болхло.

ОСМИЕВ Хьамзат

АГРОНОМ

ДУВЦАР

ЦIАГIА хIанз а, бийсана мо, баьде яр, цхьабакъда, кора нийсса арахьа багIача боала тIара гIа кIезиг-дукха сийрдадала доладелча санна хеталора. Цо массанега кхаъ боахар: «ана-юхе сабелгало йоалаш латт шоана», яхаш.

Цу ханна сома а яьнна, уллача дегI сотта а даь, кхы сихагIа лекхача шийна дагадеха хIама къаьхка дIадахар кхераш санна, саббаре бIарган хьалекхар Дугурхана. Кхы саг а воацаш, ше цхьаь яр из цу цIагIа, южаш а гIотташ а. Меттара хьал а ца хьовш, аьтта басилга кIал кулг а долаш уллар из, баьде яле а, цхьан хIаман уйлаеча хьисапе корах ара а хьежаш. Хьанна ховра цунна цига фу гора?

Иштта уллаш цхьа юкъ яьлча, юха а шорттига бIаргаш дувша а даь, лергдилла ладийгIар Дугурхана. Цунна хьахезар: хьалхагIа ши ткъам а теха, лерга-нIапа боаттIабе мо, Iаьха буна чура боргIал. ТIаккха, духхьала из Iахарга хьежаш Iийча мо, цхьатарра меттахьа а хьайна, ткъамаш дега а даь, оарц даккха йоахкаш санна, «гIа-а-къ! ГIа-а-къ!» доладир шоай коа-юкъе баь тIа бийса йоаккхаш яьдача лоалахой гIажаша. Юртал гаьнна арахьа, колхоза доахана ферма йолча оагIорахьара хьахезар хIаьтта лотаьча тракторо ду таташ. Iоа а хьалла а юрта жIалеш Iехар.

Шийна духьалдена хIама мадарра го йоаллаш мо, юха а саббаре бIаргаш хьалекхар Дугурхана. УрагIдехийта кулг хьал ца кхоачаш лакхъенна ягIа кIомала эреш дIа-хьа а тетта, цу юкъера арадоалаш санна, духьалдера цунна ялх-ворхI шу хьалха хинна хIама. ТIаккха тамашне хоза елакъажар эттар Дугурхана юхь тIа. Эггара дикагIбараштa нийсса кхета а кхеташ, юртарча школе итт класс чакх а яьккха, Буро тIарча юртбоахама институте деша гIолга хьоадаьча хана, из дош эшане тIаэца ца туташ «вокккхача даде» — ший даь-дас Албаста хьувзадаьр дар хIанз цунна дагадехар.

— ЭгIадаьд шо?! Хьаьрдаьннад шо?! — яхаш, хьастам гохаш санна, хIара дош тоIа а деш. Дугурхана даьнеи наннеи, вешта аьлча — ший воIаи несийнеи — «дов дора» виIий йоI ший тайпара дукха езаш волча вокккхача саго. — Кхы вогIа дар корадагIаций шоана цу йиIига качдолла!

— Айя, фу даьд цига, ва дади? — оалар наг-нагахьа цу «довна» духьала Дугурхана дас Татречо, колхоза толашагIа волча трактористо.

— «Фу даьд», яхилга фуд? Хьо мукъагIа из ца ховш мичав... Ха йолча хана а, ха йоацача хана а арахьа кхашка гIолла гобоахаш лела езаш гIулакх ма дий шо цунах хьоарчаде гIертар. ЛерттIа дийша а яьнна цIаеча хургдар да шоана из. Уйлаел Iа, вайнаьха кхалсагах миштa хул агроном?

— Цунна шийна из ловш хилча...

— «Ловш хилча!» «Ловш хилча!» — футтардир Албаста виIий дош. — Дас довл де деза ший бера а цунна «ловчов» а...

ВоIо а цун сесага а цу деша хьакъехьа ше яхар кIо ца дича чIоагIа новкъа а хиле, царга дукха тIехдаьккха хIама ала лоархIа а ца веш, «говрах лата ца вихьар нуврах лийтав» яхар мо, ший сесага Нашега барт бетта волалора Албаст. Цо, юхадухьала ца лувш, моллагIа дале а, маро шийга аьннар ловра. Цхьабакъда, «бетташ-бетташ кхера а бaтI» яьхад хьаькъал долча наха. Цунах тарра, «къаьначун» (ше цул дукха зIамагIа еце а, Наше «къаьнавар» оалар ший марах) баге кIорда а яь, тIеххьара а кагегIа барий гадоаккхаш йист хилар Нашин.

— КIордаяьй хIанз цхьаккха гIулакх доацаш Iа еттa баге, — аьлар цо марага. — Фу бала ба Iа царга бахьар? Фу дакхха гIерт хьо царгара?

Сесага бIарахьежжача латташ цхьа юкъ яьккхар Албаста.

— Фуд хIанз Iа дувцар? Вира хьоа биаб Iа?

— Биабац даьра аз-м вира хьоа.

— ТIаккха? Аз бала бахь царга?

— Даьра бахь-кх, дукха боккха бала-м. Фу ях Iа царга? ХIана битац Iа уж?

— Хьона а харц хет аз яхар?

— Аз яхац хьо харцлув. Цхьабакъда, хьона хетар дIадаьннад. Из мощагIе а кашашка дахал, Гаций хьона наха фу леладу, нах мишта бах?! Нах хувцабеннаб, хьаькъал тIа баьхкиб. Хьо цаI вакх цIаккха цу хьай хьалхарча хьаькъал тIара вала ца туташ...

СЕСАГО къамаьл деча хана, «хьажалаш укханга», аьлча мо, корта Iочуэгабеш а лаьтта, цхьаккха дош аьнна юха йист а ца хулаш, дIа а вийрза араваьлар Албаст. Цунна фу дагадехадар-м сенах ховргдар, цхьабакъда, массанена хоа а луш, цу дийнахьа денз «кIаьдвелар» Албаст. ТIехьагIа цу хьакъехьа каст-каста наьнаца бегаш бора Татречо:

— Ванах, фу дир-теш Iа цунна, нани? Тха а Дуге а галоаккхаш хьо йист хиннача хана денз. даьтта хьекха маьчи мо, кIаьд ма веларий вай дади. Цхьа молха-м йир Iа цунна...

Цу тайппара, хьалъоттанзар цу хана воккхача дадена хийттар. Институте деша яхар Дугурхан, агроном хургйолаш. ВIалла мишта доал ца ховш, дIадаьлар пхи шу. Институт дика чакх а яьккха, цхьан гIалгIай юрта колхоза агроном а йолаш цо болх бу шолагIа шу доладеннад.

ЦIаьхха духьалдена хинна из гаьнара сурт гучара дIа а даьнна, книжка керда оагIув хьаюллаш мо, хьалхашка дера Дугурхана шийша цхьана институт яьккхача Товсаре сурт. Городе бахаш хиннача ший даьи наьнеи фусамара ара а яьнна юта ца яхар духьа. цхьа доаца бахьан а даьккха, Буро тIа тика чу мах бе балха яха Дугурхана ханнара гIалгIай йоI яр Товсари. Дийша а баьнна къаьстачул тIехьагIа эггара хьалха самардийнахьа каьхат денадар цунгара Дугурханага. Сийсара ах бийса яллалца яьгIай Дугурхан ший хьаьшагара денача каьхата духьала каьхат яздеш. ХIанз а дIа корага латтача истола тIа яда цо яздаьча каьхата листаш.

Товсаре яздаьча каьхата тIара цхьадола дешаш юха а дагаух Дугурхана. «Са хьамсара доттагIа, — яздора цо, — цIаккха а хьо дагара ялац сона. Уйла ю аз: хьоара бод мо, кIаьдача хьа кулгашка фу дулургда цу юрта? ХьогI къахеташ дог лаз са, Дугурхан...»

Из дош доастама хеташ, ца яшача кепехьа бодаш эзар Дугурхана Ший аьтта кулг керта кIалхара хьа а даькха, шаккхе кулг бIаргашта дIатIа а дихьа, тIакIалтIа а доахаш хьежар из царга.

«ХIана хетаденнад-теш хьона, Товсари, са кулгаш сел кIаьда, оник доацаш, эсала? — аьнна, дега тIа дера Дугурхана ший кулгашка хьежаш йоаллаш. — Ераш-м дац селла гIаддайна! Iа яхар-м цхьан хана вокккхача даде яьхар а кIалхьош ма дий...»

Сихха меттара хьалъура а яьккха, ший къоарза халат тIа а дийха, ши маьчи юхье а елла. истола дIатIаяхар Дугурхан. ХIанз араха а цIагIа а сийрда яр. Истола тIа кулгий голаш а оттаяь, корах арахьежаш латташ цхьа юкъ яьккхар цо. Геттара гаьна яьнна дIаяхача ший уйланна тIехьахьежаш санна хетар из. ТIаккха сийсара ше Товсарега яздаьча каьхата листаш, цар номерашка хьежжа хьайнеш вIашка а ехка, юххье денз юха Iоеша хайра из.

— Дукха яха хьо даьлаI, са хьамсара Товсари! — дIадолалора из каьхат. — Ма хоза хийтар сона хьогара каьхат кхаьчача. Ма дукха хIамаш дагадохийтар сона вIалла дагадоацаш денача цу хьа каьхато. Хьайна мел дезачох кхуйла хьо. Цаккха хьо дехке а ярйоацаш, дика цIен-да нийслувва хьона. Са-м бац цул дикагIа хьона баккхи ловца.

Товсари, бIарг ма кхоачча яьржа ядача ялатий аренашкара дIайха моаршал да хьога. ХIанз фунагIа деш яле а, юрта боахам лелабара говзал Iомаеш пхе шера дийша йолча Iа иштa яздар тамаш йолаш да хьа каьхата тIара цхьадола хIамаш. «Сагота еций хьона цига юрта?» — яхаш хетт Iа сога. Боккъалдар хьона дезе, са дукхаяхарг, укхаза ха яц саготде. Дечох тIаьк аьнна хьалдиза да хIара ди, хIара сахьат. Готаш, макхаш, оасар, кIа хьакхар, хьажкIаш чуэцар, царна эшача тайпара «кхача» а луш. лаьтташ тоадар. дIаде дикагIа дола фу Iалашдар ...МассагIа да уж!

«Хьоара бод мо кIаьдача хьа кулгашка фу дулургда цу юрта? — яхаш. хьона оник доацаш а эсала а хетача укх са кулгехи сохи гийша ши эзар совгIа гектар лаьтта да хIанз Селларча лаьттах хьалтIадоалача хIара мерrIилго, хIара гIадамо са хамбеш хилча. тIаккха Iа мишта ях сога из доастама дош — «мискинг»? Новкъа

КЪОНА КОММУНИСТ

Вай республике меттел мехка а эггара къаьнагIчарех цаI я № 3 йола Грозненски профессионально-технически училища.

ХIанз цига деша вагIа дийнахьарча отделене 800 гаргген сайрийнарча — 200 гаргген саг. Уж хургбола слесараши токараши ба. Дукха ба училища арахийца дог цIена къахьегарах совгIаташ денна дика болхлой.

Балха говзал Iомаяра, политически саькхетам, образовани, культура лакхъяра мел эшар долча цу училище деша вера барайтта шу даьнна Манчариев Iийса. Школе деша вагIача хана технически Iилмаш: математика физика, хими дика ховш а дезаш а хиннача зIамсага уйла вузе деша ваха яр. Бакъда из кхоачашхиланзар вахаре цхьацца бахьанаш нийсденна. Iийсас ше а йоах:

— Лечкъа санна ду из. Дезаш-м ванзар со укхаза деша. ХIаьта а цкъа дIанийсвеннаволаш махулла дикагIа Iомавала гIийртар. Юкъхьанца дог дIа ца увш хиннача са укхаза говзал Iомаяра безам тIабахийтар преподавателa Сергеев Юрий Петровича. Цу хана денз дукха шераш дIадахад,— дувц Манчариева, — бакъда хIанз а тIехь дагавувл со сай хьехархочунца.

1960 шера геттара дика дешаш чакхйоаккх училища Манчариева. Из балха хьожаву «Автоспецоборудование» опытно - экспериментальни заводе. ХIаман дика хьисап долаш, къахьегара тIера, дог цIена, дика кулг кхеташ вола зIамсаг хиларах тарра дукха ха ялалехьа производстве белгалвоал из.

Училищешка хьехаргдола производственни дешара преподавателаш кийчбара кагий нах дешабахийтара дош эттача, эггара хьалха дагавехар Манчариев Iийса. ХIаьта директор хиннача Кучеровеи цун преподавателa Сергеевеи чIоагIа могадир из деша вохийталга. Иштта нийсвелар къона болхло Саратовски индустриальни педагогически техникуме.

Миччахьа а ше нийсвалярах нийсархойл тIехьавусаргвоацача цо из техникум а геттара дика дешаш чакхйоаккх. МалагIча училище хьеха гIоргва со яха хаттар оттанзар цунна хьалхашка. Из дош Iийса техникуме вахача денз къоастадаь дар.

БархIлагIа пятилетка ше йистеяьккхача училище дIайолаю цо. Еррига шийн говзал, ха дIайохийт Манчариева вай Даьхенна эша къона специалисташ махулла дикагIа кийчбара. Шийн зIамагIбола вежарий санна безаш дог цIена Iомабу цо уж.

Iийса духхьал преподаватель хинна Iац, из воспитатель а ва. Тайп-тайпарча къамех — эрсех, нохчех, гIалгIаех, эрмалоех, кхычарех — болча кагирхошта цо интернациональни кхетам лу, малагIча къамах вале а, царех хIаравар советски саг хилара, хIаьта массааьвар вай мехка коммунизм хьалъеча цхьан цIен нах санна барт тайча дакъа лаца декхарийда хилара уйла чуйоссаю.

БархIлагIча пятилетке мехка йоккха говзал йола къона болхлой кийчбеча белгалваьнна дика къахьегарах Къахьегама ЦIеча Байракха орден елар Манчариев Iийсайна. Цо Iомабаь кагий нах болх беш ба Грозне заводашка меттел, Тольятте, Новочеркасске, кхыча городашка. Иштачарех ба хIанз Грозненски «Электроприбор» завода токараш Ценков Владимир, Зайцев Вячеслав, «Автоспецоборудование» опытно - экспериментальни заводе къахьега Середенко Александр. Цо хьийхачарех ва хIанз вола производственни говзал хьеха мастер Недюжев Анатолий Михайлович, хIаьта цун дешархой хинна Формагей Михаили Нагий Рашиди Саратовски индустриальни педтехникуме деша багIа.

ХIанз парте профессионально-технически училищеш йоахаш-йоахаш юкъера образовани йола болхлой кийчбарга яхара декхар оттадаьча хана Манчариев Iийсас берригa шийн ниа, шийна хов дIалу из кхоачашдара. Цунга я экспериментальни группа. Цу группере кагийчи наха производственни говзал Iомаярал совгIа Грозненски иттлагIча юкъерча вахтови школе деш, училище яьккха боалаш юкъера образовани хургйолаш.

— Манчариев Iийса дика производственни говзал Iомаяра мастер хинна ца Iеш, хьинаре общественник а ва тха, — йоах училища партийни организаце секретара Рущенко Геннадий Алексеевича. — Цо патриотически, интернациональни кхетам лу дешархошта, хьинаре дакъа лоац училища юкъарча гIулакхашка.

Манчариев Iийса ДОСААФ училища юкъхьанцарча организаце председатель ва. Цо бокха тIема-патриотически кхетам лу дешархошта, цар тIема говзал Iомаергйола, физически уж чIоагIлургбола кружокаш вIашагIъехк.

Ю. ЮСУПОВ.

БЕРРИГА НИЗ—ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА

Берригача советски наьха санна, КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкаралo дог гIоздаьккха къахьегаш ба тха ПМК-432 болхлой. Цу документа дешаша Даьхен дукхъа къахьегара хьинар айдаьд, чура торонаш лех, пятилетка диълагIча шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяра царех пайда эца гIерт.

Дукха ха йоаццаш оаха итогаш йир дIадахача шера баьча балха, 1974 шера социалистически декхараш тIаийцар.

1973 шу доладеш дика дацар тха гIулакхаш. ГIишлошъяра - монтажни балхаш генподрядах 90 процентп тхоай низаьнца 81,3 проценти мара кхоачашдаьдацар. Къахьегама овсарле лакхъяра план 98,3 процент мара кхоачашъянзар. 175 эзар сома зе даьдар. Коллектив болх вIаштIехьбаккха, дисциплина тоае, материалашцеи механизмашцеи Iалашъе езаш яр.

Цу хьал тIа долаш тIаэттар тхона дIадаха шу. ХIаьта а 1973 шера план кхоачашйир оаха. ГIишлошъяра - монтажни балхаш генподрядах 100,1 проценти тхоай низах 109,7 проценти кхоачашйир, хIаьта къахьегама овсарле — 109,1 процент.

ГIишлошъяра - монтажни балхаш 1972 шера хинначул генподрядах 20,1 проценти тхоай низах 41,4 проценти кхоачашдир. Йиллача хана хьалдаь даьлар бахача наха бытовой тIулакх деш дола цIенош, 320 моттиг йола № 2 йолча юкъерча школана хьатIаяь гIишло, кирпични завод, 3 километр хула водопровод, «Алханчуртский совхоза кхий.

Уж объекташ хьалъеш геттара дика къахьийгар Котиев Руслана, Албогачиев Iумара, Богатырева ПаьтIамата, Белхароева Маликата бригадаша, кхычар. Дика хьалдир 70 квартира йола цIенош (прораб Оздоев Iиса), 320 моттиг йола Экажкъонгий - Юртара школа) - мастер Богатырев Ахьмад). Цу объекташка планах лаьрхIачул дукхагIа карараерзайир средстваш.

1974 шера тха коллектива хьалхашка доккхий декхараш латт. Уж толамца кхоачашдара дIадахача шера хиннача дика мел долчох пайда эца беза, цу хана хьахинна кхоачамбоацараш дIадаха деза. ХIаьта уж кхоачамбоацараш кIезига а дацар, хьалхарча шин квартале толамца кхоачашйир план, хIаьта тIехьарча шин квартале иштта дацар гIулакхаш. Пайда ца эцаш йисар Назранерчеи Серноводскерчеи техникумашка объекташ хьалъяра хьахийца хинна средстваш. Хьалдаь даланзар «Iармхи» санаторена деш хинна 8 квартира йола цIенош а.

Коллективе лоха я къахьегама дисциплина, хIара тха объекте итташ прогулаш хилар. Из чIоагIа Iеткъар балха. ХIанз а дика вIаштIехьбаькхабац гIишлош хьалъечара къахьегам. Дукхача болхлоша шоай болча низах болх хьабац. Пайда ца эцаш дукха балха ха йоаю. Цу гIулакха эггара хьалха бехке ба мастераши прорабаши. ГIишлош е болхлой дIаоттабеш мастерашеи прорабашеи массаза а къоастадац болх мел дукха ба, из кхоачашбара эша ха. Цо чIоагIа лохъю къахьегама овсарле.

Дукха хIама де деза тха гIишлош дикагIа хьалъяра а. ХIанз а кIезига моттигаш яц брак еш. Цун керттера бахьан да мастераша, прорабаша, бригадираша технически хьалхле во лелаеш хилар, шоашта тIадиллача гIулакха царна ма боагIара бехктокхам ца хетар.

Дукха моттигаш нийсъелар материалашни механизмаши ца тоъаш а. Цо а лохйора къахьегама овсарле.

Доккхий декхараш латт укх шера тха коллектива хьалхашка. Хьалхе а лаьрхIача планах 1974 шера 2263 эзар сома маьхa балхаш де деза. Иззал болх кхоачашбара, объекташ яь йисте а яьха, ханнахьа дIаялара берригача болхлоша дика къахьега, балха ханах биза пайда эца, сайца а ца латтийташ машинашкеи механизмашкеи болх байта, къахьегама дисциплина тоае еза. Болхлошта дика доашхаш дIадовзийта деза долла хIама — болх мел дукха ба, из кхоачашбара ха, цунах боагIа мах.

Из накъадаргда къахьегама овсарле лакхъяра. Бутт дIаболалуча хана бригадага дIакхачийта еза бе безача балха наряд.

Цу гIулакха къаьстта бехктокхаме ба бригадираш, мастераш, прорабаш. Нахаца болх бе ховш хиларах, болх лерттIа хьабайтарах тийша да дуккхача а даькъе 1974 шера декхараш толамца кхоачашделга.

ГIишлош хьалъяра дикагIйола технологи юкъейоалаяра дукха хIама латт де дезаш. ШерагIа юкъейоалае еза Злобина метод.

Тха коллективо Iоаяь кIезигдукха опыт я цу даькъе. Цу методах болх беш № 2 йолча юкъерча школе хьатIаяь гIишло еш йилла ха 30 ди лоцйир Котиев Руслана бригадас, 9278 сома рузкъа кхо а дир.

Коллективо шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара боккха организационни политически болх бе беза. Из дика кхета а деш, тха коммунисташа еррига парторганизаце тоабу из болх. Профсоюзни а кхыча общественни а организацей болх тоабара де деза гIулакхаш ду. Лакхлу шоашта тIадиллача гIулакха а болхлошта юкъе кхетама болх бара а бола кулгалхой бехктокхам. Производстваи социалистически яхьеи дешаш дувц партийни собранешка, болхлошка дIадовзийт КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал, КПСС ЦК декабрьски (1973 ш) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета ворхIлагIча сессе материалаш.

Парторганизаце постройкома болх тIаберзабу цо социалистически яхь дикагIа вIаштIехьъяккхара, хIара бетта яхьа итогаш яра, дикагIйола опыт шерра дIайовзийтара, моральни материальни методех шерра пайда эцара. Социалистически яхь лерттIа вIаштIехьъяккхаро йиш хулийтаргья къахьегама овсарле лакхъе а. Цо новкъостал дергда пятилетка диъалагIча, къоастамбеча шера задани ханал хьалха кхоачашъяра.

М. ЗУРАБОВ,
Назранерча ПМК - 432 парторганизаце секретарь.

ГОРЬКИЙ. СССР Iилмай Академе Института полимерашта стабилизаци еча лабораторе академика Г. А. Разуваева кулгалца деш да керда полимерни материалаши пластмассашта стабелизатораши хьаярца дувзаденна балхаш. Цу цхьан ханна шерра теоретически тохкамаш ду вIашагIъэеш йолча материалашта реакци е магаран цар свойстваштеи.

Дукха ха йоаццаш ВДНХ хьокха оттаяь яр поливинилхлорида ларда тIа, хьадаьча, бронзови медалаш еппача кердача органически кизгай опытни образецаш. Цу кизгаех шерра пайда эцаргба спортивнии промышленнии зданеш хьалъеча. Царех доахка дика гIулакхаш да уж дарегIа, кIезигагIа доагаш, Iалаьмате чIоагIа хилар. АттагIа я уж хьадара технологи а. Промышленносте арахеца кийчдеш да кердда органически кизгаш.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа): юххера а полимераш хьаярга йолхача кердача материалий свойстваш Iомаеш ба боккхагIбола лаборанташ Н. С. Осташева, И. Г. Архипова, А. В. Майорова.

В. ВОЙТЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

КIИРАГIА ШИ МИЛЛИОН ТОНН ТЮМЕНСКИ МЕХКДАЬТТА

Тюменски областа мехкдаьттахоша, 1974 шера хьалхарча кIирагIа энергетически бедала ши миллион тонн а яьккха, кхы тIа а чIоагIдаьд деннен бийсаннеи мехкдаьтта даккхара шоаш мехка эггара хьалхара моттиг лацар, из 300 эзар тоннагIа дIа а кхоачадаь. Белгалдаккха доагIа, хIанз хIара кIирагIа йоаккха бедал 1970 шера укхаза бIаьччача бетта йоаккхаш хиннар миссел хилар.

Цу тайпарча темпаша йиш хулийт 1973 шера 87 миллион тонн мехкдаьтта дейнача малхбузехьарча СибарегIено 1974 шера 115 миллион тоннага кхаччалца мехкдаьтта доаккхаргхилар, вешта аьлча советски мехкдаьтта хIара йиъ(лагIа) йола тонн укхаза, Малхбузехьарча СибарегIа йоаккхаргхилар бакъде.

Малхбузен СибарегIен мехкдаьтта район дегIаяра темпаш лакха хилар цхьа бахьан доацаш дац. Паччахьалкхено дукха ахча дIадохийт из караерзаярга, укхаза тIаерзаю йоккхий материальни ресурсаш.

Мехкдаьтта края рузкъа сихагIа карадерзадара даькъе боккхача болоархIаме хургбола укхаза буллаш латта машинникъи шоссейни наькъаши. Тюменера дIабода машинникъ хIанз Обь яхача хи йисте дIакхаьчаб. Кердача наькъагIа мехкдаьттахоштеи гIишлонхоштеи тIаэзад миллионаш тоннаш мухьаш. 1974 шера хьалъяь яргъя город Сургуте кхаччалца бодача наькъа участок. Дукха ха йоаццаш дунен тIа эггара йоккхагIча мехкдаьтта районех цаI йолча Самотлора гоннахьа 65 километр бетонни никъ билла баьннаб гIишлонхой (1974 шера, специалисташа даьча лоархIамегIа, 61 миллион тонн энергетически бедал лургья Самотлоро). Гобаькха бодача наькъагара буровой вышкашкахьеи мехкдаьтта скважинашкахьеи маьлха зIанараш санна дIакъесташ долх дерригаш а лаьрхIача бIаь километр гаргга наькъий говнаш. Ушалашка гIолла дIабиллача цу наькъа тIа гIолла дIакхухьа буровой вышкашта оборудовани, гIишлой материалаш. ХIанз Белозерски мехкдаьтта довллача моттиге билла болабаьб гобаьккха хургбола шоллагIа бетонни никъ. Из 50 километр гаргга бIаьха хургба.

ХIаьта хIанз а машинникъи шоссейни наькъаши дIа ца кхаьчача моттигашка саггота эшаш дола мухьаш самолеташцеи вертолеташцеи тIаккхуь. Тюменера Нижневартовске хан-ханнахьа рейсаш ю «Антей» яхача гиганто. Цхьан рейсагIа цо дIакхоачаю ткъо тонн еза массеха турбоукладчик е экскаватор.

Мехкдаьттаца цхьана хьаухача газаца болх беш вай мехка духхьашхара йола электростанци — Сургутски ГРЭС хьалъяр Тюменски область сихха дегIайоалйелга Iалашдеча дуккхача гIулакхех цаI да. ХIанзле а, кхаь энергоблока низ 600 эзар киловаттага дIакхаьчача хана, ГРЭС-о электроэнергеца бизза кхоачам бу областа промыслаштеи городаштеи. Совъяьнна электроэнерги Урала промышленни предприятешка ухийт.

Тюменски мехкдаьтта тахан йиъ турбопровода чу гIолла СССР мехкдаьтта чакхдоахача заводашкеи европейски социалистически мехкашкеи дода. Мехкдаьтта тIатIа геттара дукха доахаш хиларах ши эзар километр совгIа йIаьха пхелагIа трансконтинентальни мехкдаьтта провод йиллаьа яланзар. Из магистраль Самотлорагара Куйбышеве кхаччалца гIоргья.

Станислав МАЛЬЦЕВ,
АПН корреспондент.

Тюмень.

Комсомола В. И. Ленина цIи енна 50 шу дизарга

КОМСОМОЛЬЦИЙ ДЕНАЛЕРА ГIУЛАКХАШ

Боккха ба тахан комсомола комитетий лоархIам. Коллектива вахаре массанахьа дакъалоац цар. «Красный молот» завода комсомольски организаце чувоагIа эзар гаргга саг.

Къонача производственникаша доаггIа дакъа лоацар нийслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера план кхоачашъяра юкъе. Иштта камаьхал йоалаш дIадоладаьд керда шу а.

ДукхагIбола комсомольцаш къахьегама вахте а этта пятилетка укх къоастамбеча шера сменни заданеш 130—140 процент кхоачаш а ещ къахьегаш ба. Царех бIаь совгIа саг «Коммунистически къахьегама ударник» яха сий дола цIи лелаеш ва. Завода хIара шоллагIволча къонача болхлочо ше кийчъяь продукци тIахьожам боацаш дIалу.

Социалистически яхье дика толамаш доахачарех ба: № 8 йолча цеха токараш Николай Карнов, Ильясов Сурхо, слесарь Николай Новиков, № 5 йолча цеха электросварщик Загаев Хасмахьмад, керттерча конструкторски отдела инженераш-конструктораш Максименко Виктори Киненко Вячеслави.

Кадрови болхлоша шефство лелаяро, тайп-тайпарча профессегIа йола производственни говзалаш Iомаяро новкъостал ду къонача на къахьегаме толамаш даха. Заводе хьайийлла болх беш я шоллагIа професси Iомаяра курсаш, хьалха латтарий опыта школа, балха говзал лакхъяра йола курсаш, иштта кхыдараш. ХIара шера юкъера лаьрхIача ах эзарнега кхоачаш болхлой хул цига дешаш.

Предприяте коллектива производственни дешаш дувцача, кхыйолча организацеша а санна, кагирхой балха дIаэцача-дIабоахача, цар дика къахьегам белгалбеча комсомола комитеташа хьинаре дакъа лацар дIадех парте.

Цу хьакъехьа массехк мероприяти белгальяьй завода комсомола комитето. ВIашагIъелла болх беш я кадрай общественни отдел, къонача специалистий совет. Къона болхлю балха дIаэцар-дIаваккхар цу отдела бартаца леладу. Из отдел директора чIоагIъяь я.

Паччахьалкхен план кхоачашъелга шоай керттера декхар лерхIаш, из уйла йолаш къонабараш хьалкхебеш я завода комсомольско-кагирхой коллективаш. Комсомола В. И. Ленина цIи тилла 50 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье дика толамаш дахарца белгалбаьнна ба метизни участка № 16 йолча цеха кагий нахи мехкарийи. Города комсомольско-кагирхой коллективашта юкъе яьожача социалистически яхье толамаш дахарах цу цеха коллектива 3-ча степена дипломи ВЛКСМ ЦК карара кара тела цIе вымпели еннай.

«Пятилеткана — къонабарий хьинаре къахьегам, говзал, кердадараш» яхача патриотически болама юкъе хьинаре дакъа лоацаш ба комсомольцаш Лиховецкая Лида, Оксененко Сергей, иштта дуккха кхыбараш.

КПСС ЦК партегеи советски халкъагеи даьча Кхайкарало чIоагIа дог айдаь встречни планаш, лакхара социалистически декхараш тIаэцаш хьинаре къахьегаш ба завода комсомольцаши кагирхойи. Иштта № 8 йолча цеха комсомольски организаце юбилей хьагIаххача йисача хана «Комсомола В. И. Ленина цIи енна 50 шу дизара — тха хьинаре къахьегам» яхача девизагIа болх бе даьрхIад. Из гIулакх хьаллаьцад Октябрьски революце ордей лелаеча предприяте комсомольцашей кагирхошей.

Р. ЯНДИЕВА.

МОСКВА. Дукха ха йоаццаш СЭВ конференц - зале хилар Iилмеи, техникеи, производствеи дола 1973-ча шерара Ленински комсомола совгIаташ халкъа боахама къонача Iилмахоштеи говзанчаштеи дIалулга.

СУРТА ТIА: совгIатий лауреаташ физико - математически Iилмай кандидаташ, теоретически а экспериментальни а физика Института боккхагIбола Iилман болхлой А. Д. Долгови В. И. Захарови.

Б. Корзинеи О. Кузьминеи сурт.

ТАСС фотохроника.

да сона из тайпа дош хьона дагадохар а.

ШоллагIа шу да сайна дукха беза болх беш со йола. Укхаза кхашка оаха кхеду ялат массанена эшаш хиларо — маькх ца юаш малав!— кхы а дукхагIа безам хулийт деррига хьинар ура а оттадаь къахьега, болх овсарегIа хургбола наькъаш лаха, мел тоха кулг дикагIа гоха. Кхо бIаь эзар пунт гаргга ялат доаккхаргда тха колхозо укх шера паччахьалкхега дохка. Иштта да оаха хьалхашка оттадаь декхар. Уйлаел хьай, Товсари, цига сога, агрономага кхоачача даькъа. Мишта хет хьона хьай «мискинга» гIулакх!

Боккъалдар хьона десе, юххьанца-м да мамогта хала дар сона а. Цкъа-дале, хьона махарра, сай дап нанеи дахача юрта а йоацаш, кхычахьа нийсъелар со балха. Са ираза, со боча а йолаш наьна йиша ях са укх юрта. Юххье денз цун фусаме я со Iеш.

Сох баша а ца башаш, сона пIелгаш тIахьувкхараш а нийслора хьалхарча деношка-м. «Ер фуд хIанз? Укхнах фу агроном хургья?» яхаш, юртара ахархой сайх белаш санна хетар. ДагадоагIий хьона, Товсари, со Буро тIа деша йодача хана тхоай воккхача дале йоахар яхаш аз хьайна дийцараш? «Бакълийна хиннав воккха дади», яхаш, дагаухар Хьалха-тIехьа малагIа де деза, хьанга фу аргда, хьанца оагIув буллургба хецар. Дийнахьа-м хала а атта а дIалелар со сай бала сайна чу а боаллабеш. Цхьабакъда, бийса хьатIаеча, нахацара къаьста се цхьаь йисача хана — бIарг-кIалхара хий халацар.

Са ираза, из хьал дукха дIаьхдаланзар. Кастта хувцаделар деррига а.

Цкъа бIаргех хий даьнна ягIаш колхоза председатель тIаккхьачар сона. Са даьл а воккхагIа а волаш тамашне дика саг ва из. Цхьабакъда, цу дийнахьа-м «дагарйир» хьона со цо. Дукха хьехар а дир. Тамаш ергъяр Iа, Товсари, тIеххьара цо сога фу аьлар хьайна ховре. — Фуд Iа леладер? — аьлар цо. — МаIа ецний хьо?! Из дош хозденна елакъежар со. Денал долаш хила еза яха маIан долаш дар цун из. Цу хана денз хувцаделар гIулакхаш.

Сайна харцахьа хета хIамаш белгал а доахаш, хьаккхашта къамаьлаш де яьлар со колхоза правлене заседанешка. Йовкъаш а йоахкийташ во оахам даьча тракториставшта духьалъяьлар. Иштта шин трактористо во аьха цхьайтта гектар лаьтта хьа ца эцаш дитар. ХьалхагIа тха колхозе вIалла ца хинна хIама дар из. Аз из дича, кхыметтел лата а кийча болаш. селла раьза боацаш хьайзар тракториставш. Цхьабакъда, наха са га а даьккха, трактористаша яь хинна леларло тIеххьара а цар шоай кертах яхар.

Е кхы цхьаькха дарий а хаш цу деношка са денал ураоттадаьр. Салман... Кхашкара балхаш деча бригада бригадир Салман! Гартте дог тохалора са из бIаргавайча. ЦаI доацаш-м цо согахьа лекха бIаргаш а дацар хьона, Товсари! Маьлха сердал чуIайнай аргдолаш, доагаш хинна цун Iаьржа бIаргаш хьахьежача, цар йовхал сай дегага кхоачаш мо хетар сона. Ма дика дар-кх, Товсари, из хьона горе. Цунах хьайна хетар Iа оаларе. Вешта хIанз-м тIехьа да из. Сона хоза хета хIама цунах доал...

МИЧЧА бесса хиннадале а, хьакхашта а яьнна, со сай балхах чуйира цу хана. ТIа-тIа дукхагIа, тIа-тIа майрагIа, хьинарегIа. Ела ца елча Iе а ца луш каст-каста дагаухар колхоза председатела Бекмарзий дешаш — «маIа ецний хьо?»

Боккъалдар хьона десе, Товсаря, хьа каьхат Iодийшача сона-м хьогI къахийтар. Из говзал Iомаеш пхе шера дийша хье яле а, хьона йовзаш юрта боахама говзанча балха морзо: сона сайна хеташ а наха хеташ а, къамарге кхоачаш иразо хьалйизача сох «мискинг» аргдацар Iа, нагахьа санна хьайна из морзо яйза хиннаяларе. Кхы цхьаькха а хийтар: хьо бакъахьа Iийна хила а сахьат дац юрта боахаме балха ца йодаш. Хьона лаьтта дукха деза моттац сона, хIаьта лаьтта геттара дукха дезаш воаца саг агроном хулалургвац. Хила веззача тайпара агроном ва аз вувцар.

Цо из фу дагадеха хаьттар хаш сона, цкъа кхашкара цIадоагIаш Салмана хаьттар сога. «Бакъдар алалахь. Дугурхан, укх дунен тIа хьона эггара дукхагIа дезар фуд?»— аьнна.

— Лаьтта да-кх,— аьлар аз, из ала кийчъенна яьгIача мо сиха. Со кийча яр из харцде венначуьнца къовса.

— Сона-м хьо еза,— цунгара кхы хьалхагIа сона хазанза дола дош аьлар цо доккха са а даькка, кIирвенна бIара а хьежа.

— Со ецний лаьтто кхелла, лаьтта яхаш, лаьтто делаеш,— тIайнийрзар со цунна. — Фуд лаьтто ца кхоллаш, лаьтто ца кхоабаш! Сигала кхача йоахкаш мо, урагIъяха гаьнаш а, форда талгIеш мо, шершаш латта дошо кIи канаш а, хаххе дега тоамбеш иллеш доаха оалхазараш а, кхы меттел вай а — хьо а со а!— Лаьттан бераш ма дий. Доллача хIаман нана ма йий лаьтта!

Аз из къамаьл деча хана, вIаллашийна ца меттар хеза саг санна, цец а ваьнна, сона бIарахьежаш латтар Салман.

ДагадоагIий хьона, Товсари, институте вай хиннача хьехархочо Семен Ивановича мишта оалар? «Нагахьа санна воаш укх лаьтта дахаш дале, нагахьа санна укх лаьттан беркатага сатувсаш воаш дале, вай а хила деза цу лаьттанна эшар фуд ховш, цунна эшар Iалашде оарцагIа доалаш»,— оалар цо. ДагадоагIий хьона? Мишта аргда из кхы нийсагIа! Из дийце бокъо яц лаьтта вахача цхьанне а, цхьабакъда, эггара хьалха сона, агронома доагIаш да из.

«Сенна дувц укхо ер деррига, лаьттен колхозни мара кхы дувца хIама доацаш мо?» — аьнна хета хургда хьона. Iа сох бехк ма баккха. Деррига са вахар хIанз укх лаьттанца, колхозаца, колхозерча нахаца дувзаденна да.

Укх гаргарча хана кхы дIахо а аз де лерхIараш чот йоацаш дукха да, Товсари: комсаш йолаелга, комарий кIотаргаш йогIилга, массе тайпа баьцадаараш кхеделга. Мишта хет хьона: сагота хургйолчоа тара дий гIулакхаш?!

ХIанз цхьа-ши дош аргда аз хьога сай яхара-лелара планах.

ЦХЬАН сарахьа со колхоза конторе яхача, ше цхьаь цига вагIар тха колхоза председатель Бекмарза. Цун «сайрдика» а йийца, сехьа оагIорахьа кора нийсса латтача истола дIатIа а яха, сай каьхаташка хьажа эттар со. Сога цхьа хIама ала безам а болаш, хьаала карагIа а ца доалаш из волаш мо хийтар сона. Цунна хьакхаштало а хург ма йий, аьнна, йистхилар со:

—Керда хIама дий вайна бригадашка гIолла?

— ХIама дац,— аьлар цо. ТIаккха кIеззига сабар а даь, тIатехар: — Цхьаькха-м дар, Дугурхан... Дулхах цIийх вай гаргала деце а, сай йоIал башха хетац сона хьо. Цудухьа хьога цхьа хIама ала безам болаш со вола дукха ха я... Хье даим укх колхозе юсаргйола хIама Iа доре дика хетаргдар сона.

— Фуд из?— хаьттар аз, из ала воаллачох кIезиг-дукха са а кхувш.

— Дуккха а дика кагий нах боахи хьона, Дугурхан, вай колхозе. Хьажа мегаргьяцар-теш... цаI харжа...— Сай даьл а воккхагIа волча цунах тоам ца хеташ, тов мо цIий а енна йисар со. ХIаьта а сай дог ура а оттадаь, бегашкахьа а эза аьлар аз:

Со хьажар сенна пайдана да, согахьа хьахьожаш саг ца хилча.

— Дика аьлар! Дика аьлар!— велавелар Бекмарза... —«Согахьа хьахьожаш саг ца хилча...» ДIахаза дезар кагийча наха...

КIордадаьлий хьона, Товсари, са къамаьл? ХIанз кхы цхьаькха цаI аьлча соцаргья со.

Бекмарзий сона къамаьл хиннача шоллагIча дийнахьа дар из. Оахош фуна лаьрхIа «Аврора» яха тайпа кIа дIадийнача кхай тIа а хинна цIайоагIар со сай бидаркаца. Юрта йистте духьалваьлар сона Салман. Говра юхь а лаьца. бидарка соцайир. Зоахалол дувца эттар.

— Хье сона са мо дукха езилга ма хой хьона, Дугурхан!.

— ТIаккха?

— Вахар дац са дар, хьо сога ца йоагIе.

— Мишта йола ях Iа сога?

— Хьо духьала ца хуларе, хьа даьшка зоахалола нах бохийтаргбар аз.

— Бахийта, хье раьза ваде.

— Нагахьа санна хьа даьша «ах» оале, тIаккха фу дергда вай?

— Аргдац цар-м... Сога хоаттаргда.

— Укх дунен тIа хургаший-те сол ираз долашагIа саг!—нийсхар Салманага.

Цунга хIама дIа-м аланзар аз, цхьабакъда, борд-бордагIа ела а енна, аз сай дагахьа аьлар: «Со я хьол ираз долашагIа... Хьо бIарга а гуш, хьона се езилга а ховш йола со».

Боккъалдар хьона десе, иштта да хьона гIулакх, са йиша Товсари. Кастта со маьре гIоргья. Цига яиза ма Iелахь — аз хабар дергда хьога.

Цхьацца-пиппиа оалаш дIаьхделар ер са каьхат. Бехк ма баккха. Тхогахьа йоагIилга де. Товсари. Ер тха «Iаьржа» болх Iайха ца бой а. юртара фо мукъагIа кхетийта хьайх.

Марша Iайла! «Хьоара бод мо кIаьда да» яхаш Iа дувцача укх сай кулгашца тоIIаяь мархIайол аз хьо, са хьамсара Товсари. Iадика хийла! Хьа Дугурхан».

Каьхат дийша чакхдаьнначул тIехьагIа цхьан юккъа корах арахьежаш яьгIар Дугурхан. ХIанз арахьа бокъонца сийрдаьннаяр.

Барзкъаш тIа а дийха, кулгюхь а дила, чаь пела а менна, балха яха дагахьа Дугурхан коаюкъе яьннача хана лоамашта тIехьашкара арабаьнна. цхьан долица айбенна боагIар малх. Сигала цхьаккха морхах хIама доацаш, къаьга Iуйре яр яьржжа тIаена латташ. ГIоза Iуйре.

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI. 9 февраль, 1974 шу.

С. И. ОЗИЕВА 70 ШУ ДИЗАРА ХЕТАЯЬ

Самардийнахьа дукха нах гулбеннабар Грознерча А. П. Чехова цІерагІча библиотеке— писателаш, Іилмани искусствай болхлой, советски а общественни а организацей викалаш, студенташ. Халкъа дукха везаш волча поэта, цІи хезача хьехархочун, хьинарерча общественни деятела Озиев ИсмаІалий Салмана вань 70 шу а цо творчески къахьега 50 шу а дизар дезде.

Лоацца къамаьл а деш цу цІейна хетаяь торжественни сайре хьайийллар Нохч-ГІалгІайчен писателий союза Правлене председатела Р. С. Ахматовас.

Озиев ИсмаІалий Салмана вахарахи цун творчески а общественни а балхахи доклад йир гІалгІай писатела А. Ведзижева.

Ваь 70 шу а творчески кхоллама 50 шу а дизарца Озиев Салман дег тІара даькъала вувцаш къамаьлаш дир писателаша Хь Осмиева, Б. Саидова, А. Бокова, Н. Музаева, Г. Гагиева Нохч-ГІалгІай издательства редактора Г. Яблоковас, культура министра В. Татаева, КПСС Назрановски райкома секретара Б. Гандалоева, кхыбараша.

Сайре чакхйоалаш къамаьл дир гулбеннараша чІоагІа тІоараш детташ тІаийщача Озиев Салмана.

А. БАСИЕВ.

ДЕШАРХОША ГОВЗАЛАШ ІОМАЮ

Дукхача ханагара денз хьадоагІаш да «Грознефть» объединене Старогрозненски автотранспортни контора коллектив Старопромысловски районерча № 43 школа дешархошта юкъера къахьегама а производственни а доттагІал.

Укхаза 4 классера денз 8 классага кхаччалца кІаьнкаша къахьегамца шаьрлу. Берашта плотницки, столярни гІулакх Іомадеш ва коммунист, коммунистически къахьегама ударник Карпенко Степан Евдокимович. Оборудовани а эшаш йола инструмент а йолча столярни мастерской дІахьо берашцара занятеш С. Е. Карпенкос.

ЗІамагІа бола кІаьнкаш Іомалу гІандаш, истолаш. иштта кхыйола хІамаш хьае. ХІаьта лакхерча классашкарча бераша автомашинашта кузоваш, кхыйола хІамаш а хьаю.

А. ТИЩЕНКО.

ДЕГ ЧУ ДУЖАШ ДОЛА ВІАШАГІКХЕТАР

Венесуэльски кепайоазон теркама юкъмоттиге латт Кубе ваха хиннача КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева визит.

«Насьональ», «Глобо» яхача газеташа, советски кулгалхо Гаване хиларах шоаш дувцаш, белгалдоаккх из визит Латински Америка мехкашта боккхача лоархІаме хилар. Миллионаш болча кубинцаша моаршал хетташ яь манифестацеши доттагІала уйлаш хьакхайкяри Леонид Ильич Брежнев «везаш тІаэзар» санна лоархІ венесуэльски прессо.

Шоаш деча хоамашка газеташа белгалдоах, Кубай исторечухь из «кхыча мехка паччахьалкхен деятель эггара безамегІа, дукхагІболча наха, энтузиазмах бизза а болаш тІаэцар» хилар.

Кубас белгалдоаккх «Информадор» яхача газето, массаза а нийльд социалистически содружества мехкашкара, эггара хьалха Советски Союзагара, цар шоашта болча аьттон духьа доацаш деш дола новкъостал, хІаьта цо цунга йиш хилийтай империалистически гІозараша революционни тІайре хийраяккхара тІаерзаяь лелаеча политикана толаме духьала латта.

Газето белгалдоаккх, «кубински халкъо даьхача толамашца Кубай заводашка, мастерскешка, юрта боахаме болх бьча советски специалистий къахьегам а хилар. Цхьана хьийгача цу къих хьахиннар— итташ керда промышленни предприятеш».

Моттигерча радиостанцешеи телекомпанешеи никъ хьалхагІа лу Гаванерча передачашта. «Румбос» яхача, Венесуэле йоккхагІчарех йолча радиостанцехьа хьаккхайкадаьд везача советски хьаьша сийна хиннача халкъа йоккхийча манифестацехь хьакъхьаьхьа кубински столицехара хинна хоамаш.

Аугусто ФИГЕРА, АПН корр.

Каракас.

ДЫНА ДУХЬАЛА КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ

КПСС XXIV съездо белгалдаьккхад, къахьегамхой марксистско - ленински мировоззрене, дикача идейно - политически гІулакхех, коммунистически оамалех кхебелга дІахо а парте идеологически балха юкъмоттигера цекхар долаш дусаш хилар. Цу балха доккха дакъа дІалоац Іилманатеистически кхетам баларо.

Назрановски района культура учрежденеца 1973 шера шоай балха ларде лийцад парте областной комитета X пленумеи КПСС Назрановски райкома XV пленумеи соцамаш.

Района культура учрежденешка дына духьаларча темаех лаьца даим лекцеш еш, докладаш ю, района къахьегамхой материалистически мировоззренех кхебара новкъостал деш дола Іилман - популярни фильмаш гойт. Масала, «Исламах юхедиса гІулакхаш — зуламий бахьанаш», «Дынах юхедиса гІулакхаши царца лоаттабу къовсами», «Кхела реакционни маІан» яхараши кхыяраши санна йола лекцеш йийшай. Ерриіа лекцеш пайда луш яр. Шоаш лекцеш ешача хана хІанзарча естествознанена карагІдувлараш, дынах юхедисача гІулакхех дувла зуламаш, кхыдараш, ладувгІаш багІараштта дІадовзийта гІерт лектораш. Цар иштта дувц хІанзарча Іилманиеи техниканеи карагІдийннарех, Іилман коммунизма дешаошта духтІабоах.

ХІаранеца къаьст - къаста еш дукха беседаш яьй районе дынах тешаращца, хІаьта царна дийшад Іилман-популярнии атеистически литература, царца къестаяьй газеташ тІареи журналаш тІарен статьяш. Дына духьаларча темаех лаьца беседаш а яьй, кепайоазон тІара статьяш а йийшай юрта боахама къахьегамхошта: фермашка, бригадашка.

Хьаккхашта а кхетамца а къамаьлаш даьд пропагандисташа, тайп - тайпарча посо беех пайда а эцаш.

Дынах тешараштa хьалхашка къамаьлаш дайтад дынцара гІулакхаш хоададаьрашка, хІаьта цар мадарра дІадовзийтад вай хана дынах доала зулам.

Дына духьаларча темах лаьца пропаганда яьй иштта художественни литературага, киногеи изобразительни искусствагеи гІолла, халкъа театрага гІолла.

Дынах тешаращца болх бера района еррига клубашкеи библиотекашкеи «Атеиста уголокаш» вІашагІъеххай. «Атеиста уголокашка» я къахьегамхошта атеистически кхетам балара дешашта КПСС политика хьахьоккхаш, дын маІан довзийташ, Іилманна из духьала хилар, дынах юхедисача гІулакхех доала зулам хьахьокхаш йола материалаш.

«Атеиста уголокашка» я укх тайпара разделаш: «Вай планета Лаьтта» яха выставка, «Хоалий шоана» яха плакат, кхыяраш.

Культура учрежденешка да естественно - Іилмани атеистически знаней даькъера хІамаш довзара боккхача лоархІаме дола хаттарийи жопийи доскаш. Хаттараш бахача нахагара хьагулду, хІаьта царна доагІа жопаш доска тІа хьалтох. Хоза кийчдаь «Атеист» яха пенгазеташ арадоах, цар тІа. хул наьха заметкаш, денна арадувлача кепайоазон тІара хьаяьха атеистически дешаш довзийташ йола статьяш, кхыйола материалаш.

Тешшаме ала йиш йолаш да, цу тайпарча балхо дына духьала, ширача замах юхедисача воча гІулакхашца лоаттабеча къовсаме къахьегамхой хьинар дІахо айдара новкъостал делга.

І. КАРТОЕВ,
Назрановски района культура отдела заведующе декхараш кхоачашдер.

Города-курорта Соче бахархой а хьаьший а салаІа безам боагІаш моттиг я ЦІе Аре яха лоамара юрт. Укхаза торо я лыжашца лела а, лоам тІара соалоазаца чухоккавала а, лайх ловза а, «Эрсий тройкаца» дІа-хьа ваха а.

И. ГРИГОРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМЦАРА БЕЗАМ ЧІОАГІБЕШ

Тайп - тайпарча формех бола къахьегам дукхагІа юкъебихьаб советски школа вахаре. Тха юкъерча школа боккхагІболча дешархоша чІоагІача безамца болх бу школьни дешара-производственни мастерскешка. Цига царна йоаз оборудовани, инструменташ, станокаш, тайп-тайпара балха говзалаш.

Дешара мастерскешка хьалтеха да къахьегама кхерамзле лораяра дола плакаташ.

Металлах, пластмассех, дахчах хьаю бераша школе эша гойтара пособеш. Аьхки мукъа долча хана бераша шоаш тоадир классашкара парташ, истолаш...

Школе традици а хинна дІаэттад «Электроинструмент» заводе, трикотажни фабрике, мельзаводе дешархой къахьегамцара безам чІоагІбара йола экскурсеш чакхйоахилга. Кастакаста тхоаш долча бех оаха производстве хьалха латтараш, къахьегама ветеранаш.

Школа чакхъяьккхачул тІехьагІа производстве балха отт дуккха дешархой. Иштта, школе 10 класс чакхъяьккхачул тІехьагІа «Электроинструмент» заводе болх беш ба Измайлов Іалихан, Дахкильгов Іамархан. Балха хьалха латташ хьабоагІа уж. Къонача болхлошта чІоагІа накъадаьннад школе къахьегама лардаш Іомаяр.

Производственни къахьегам дешарца вІашагІтохара йола В. И. Ленина идеяш йиззагІа кхоачашъю дешархой производственни бригадашка гІолла юртарча школашка. Производственни бригадашка беча балхо дешархой юртбоахамерча къахьегамцара безам чоагІбу, творчески хьинар айду, идейно-политически кхетам лакхбу.

Школерча участке дешархоша хьалкхею коартолаш, баьцадаараш, хьажкІаш. Дешара-опытни участке чакхйоах урокаш, цар торо хулийт баьцадарий вахар ше долчча беса довза.

«...Са безам ба сай хиннача хьехархочох дувца... Къахьегама урок хьехаш яр из. Из Іацар тхона ший предмет Іомадаь, цо Іомадора вахар довза, камаьрша, Даьхе дукха езаш хила. Тхоашта моллагІа хало духьалъэттача из йолча дагадовла долхар тхо. Хоза хабар дувца хац сона, бакъда цунна новкъостал эшаш хуле аз дерригга дергда цунна...». Иштта цу тайпара письмо кхаьчар тхога дукха ха йоацнаш школа чакхъяьккхача цхьаннегара. Цу письмо тІа цар язду Антошкиева Махьмада Довханах.

Итт шу совгІа ха а Махьмада Довхана школе болх бу. Боккхача безамца бу цо ший болх. Къахьегам хьехаш я из. Школе я хІамаш тега моттиг. Цига дешархошта довз кІадаш сенах хьадаьд, цар ассортимент, модай журналаш тІара барзкъий фасонаш хьатІайоах, царех лераш доах. Цхьайолча классашка пазата хІамаш ю, догамаш ду. ЙиІигаша шоашта кочамаш тег, кийнаш, шарфаш ю. Дика вІаштІехьдоал из гІулакх бІархІагІча «Д» класса дешархой Дахкильгова Земфирай, Гудиева Тамаре, Тершхоева Іашата, иштта кхычар.

Шоай низаца парке, XXIV партсъезда цІерагІа улицагІа гаьнаш дІаегІар цар, хІаьта хІанз царна Іунал деш а ба. «Назрановский» совхоза ялат чуэцаш а новкъостал дир дешархоша. Дика къахьийгар цар аренашка, токе болх беча.

Обществана пайдане къахьегар хІара сага сийлахьа декхар да. Обществa дегІайоалаяра бола моллагІа а къахьегам сийдолаш ба. Дерригa а наьха вахараи цар сакхетам лакхбараи эшаш дар хьахул къахьегарца. Цудухьа хІара болх бе йиш йолаш мел волчо шийна а обществана а эша рузкъа хьакхоллача дакъа лаца деза. Цу хьакъехьа хьдда болх ба а баьб, дІехо берг а ба тха школа.

Р. САГОВА,
Назрановски № 1 йолча юкъерча школа хьехархо.

КЕРДА ДЕШАРА КНИЖКА

1974—1975 дешара шера вай республика городаштеи болхлой поселкаштеи хьожадаьд 600 эзар дешара книжкаш. Уж эшарех ахаш мара дац. Цудухьа боккхача лоархІаме да уж кхом беш дІа-хьа нийсдар, царех биззагІа пайда эцар.

Арахеца доладаьд кердача шера дола учебникаш — кхоалагІча классашта эрсий мотти математикеи, ворхІалагІча кассашта СССР истори, ийслагІча классашта доазол дехьарча паччахьалкхений экономически географи, иттлагІча классашта английски мотт, иштта кхы дІахо а. Цу учебникашца Іалашбаь хургба берригa дешархой.

ШоэлагІа кепатеха арахеца дешара книжкаш дІахо йоладча хана а пайда эца йиш хургйолаш хьахержа да. Царех да географе, историе, биологе учебникаш. Уж дикал лакха йолаши хоза кийчдаьи хургда. Уж учебникаш дешархой контингентаца лаьрхІача 30—40 процент хьожадаьд.

Учебник дешархочун доттагІа, новкъост ва, дешархо а хила веза учебника воккха доттагІа.

Бакъахьа дар керда учебникаш дика дешарашка, уж кхомбеш леладечарга мара дІа ца кхоачаре, цар уж шоай зІамагІболча новкъостаошта дІалургдар.

1974—1975 шерашка дешара учебникаш дохка доладергда дІаихача шерашка хинначул хьалха — цхьоалагІча марта денз. 1-гІа марта учебникаш дохка доладара боккха болх чакхбаьккхаб. ГорОНО болхлошца цхьана учебникаш дІахьа дийкъад районашкеи школашкеи гІолла. ХІара школага дІайовзийтай хьожаяь лимит, школаш книжкаш дохкача тикашта тІачІоагІъяьй. ХІаьта школашка учебникаш классашта дийкъад.

Дешара шу чакхдоалаш боккхагІболча новкъосташа шоай книшкаш дІалургда зІамагІчарна. Иштта цу гІулакхо дешархой каникулашка салаІа болхача хана берригаш а кердача шера учебникаш долаш хулийтаргба.

Л. МИРОШНИЧЕНКО,
Нохч - ГІалгІай книготорга товаровед.

ФЕ ХИЛАЛАШ

Доккхий зуламаш а деш хулаш йола авареш дикка кІезигъеннай республике. Цхьабакъда водителийн гІашлойн дисциплина лакхъеннай яхилга дац из. Бахьан автомобилаш масса лехкарах, наькъаш лувжаш хиларах лаьтта Іац. Наькъашка гІолла леларех лаьца аьлча, уж хьалхагІа а мо мара лоралуши дисциплина лелаеши бац наькъашкеи улицашкеи.

Алхха дІадахача кІирагІа транспортаца дувзаденна 48 хатар хиннад наькъашка.

Къаракъ — унахцІенон моастагІа. Юххера а, цунах тийшар гІашло Камышников. Малар тІехдаьккха вола из шийкерта доал дечара а ваьнна, автомобилаш вІалла теркал а ца еш лела волавеннав. ТІаккха цунах хиннар фуд? Автомобила кІалваха, пІендараш а кегдаь больнице вихьав Камышников.

Ший аргІанна авари яьй таксиста Л. Дубаева. Керттерча наькъагІа йоагІача автомобила никъ ца а буташ, цунна тІатехай цо машин. Ираза, саг вийнаваьц. Наькъашка ша уллача хана йолхача машинашта юкъе хила езаш йола юкъ кхоачам болаш ца йитарагІа авари яьй шийн доалахьара автомобиль йолаш волча Б. Халиева.

Наькъашка транспортаца авареш ераш хІанз а дукхагІа ба «Сельхозтехника» объединене. Масала, «Сельхозтехника» районий юкъарча Наурски объединене шофера В. Ильина аьрдехьа ше дІаластача хана керттерча наькъагІа йодаш йолча автомобила никъ битабац. Из бахьан долаш машинаш вІашкаккхийттай, хІаьта гунахьа доацача сага човнаш а яьй. Цу моча бахьанагІа, водителий А. Афанасьевеи, М. Мезенцевеи бехкагІа ши авари кхы а хиннай.

Лора ца луш дола бераш а дукха да. Ший ханнарча берашка тамаш яйта лаьрхІад Ново-Грозненски школерча 7 класса дешархочо Р. Нахаева. Доккхала велосипед хехкаш хиннав из Ростовра Баку бодача наькъа тІа. Из бахьан долаш зулам даьннад цунна. Грузовик тІакхийттай кІаьнка.

Ца хила йиш йолаш дар из, нагахьа санна хІара школьника ха дезаши кхоачашъе езаши йола наькъашка гІолла делара правилаш дешархочо теркалъяьяларе. ХІаьта цар тІа дІаяздаь латт: «Двигатель боаллаш йола велосипед е мопед хехка бокъо яц 16 шерал лохехьа ха яьннача наьха».

Наькъашка гІолла лелара хьалаш хала да хІанз а. Халахете а, ша улландаь хинна Іац уж. Наькъашка гІолла лелара цІенхаштан кхерамеи зуламаш дувл менна а болаш автомобилаш лехкача водителашкахьара. Алхха дІадахача укх кІирагІа менна веха 14 водитель соцаваьв. Царна юкъе — М. Уфимцев (Аргунски геологоразведка), М. Исаев, В. Захаров («Новогрозненский» комсий совхоз), кхыбараш.

Уж берригаш а шин шера автомобиль лехкаргйоацаш бокъонех баьхаб.

8 саг лоза а веш 48 хатар хиннад транспорта-наькъашка.

А. ЧЕБУШЕВ.

ДОСААФ лотерея

ДОСААФ лотерея Нохч-ГІалгІайчухь чІоагІа хоатташ а хьаштдолаш а хилар гойт 1973 шера дехкача билеташка хьежача. ДІадахача шера республике бахача наха ийцад 420 эзар сома маьха 840 эзар лотерейни билет.

Вайна юкъе кІезига бац ира зе билеташ нийсденнараш а. Алхха шозлагІа арахийцача 8-ча лотереях укх шера 3-ча январе хиннача тиражах вай республике бахача наха яьккхай йиъ автомашина (цхьа «Волга — ГАЗ-24», шиъ «Москвич-412», цаІ «Запорожец-968»), барайтта мотоцикл, кхы дуккхача хІамашта а эхчанна а кхадж бенаб.

Укх шера 5-ча январе денз дохкаш да 9-ча лотерея билеташ. Из лотерея арахец шозза, хІара арахецаш 40 млн. сома а йолаш. Шера из арахецаргья 80 млн. сома. Кердача лотереях ловзаергья 1600 автомобилаш, 9600 мотоциклаши мопедаши, 44800 радиоприемникаши магнитофонаши, 17600 кинокамераши фотоаппараташи, кхы дуккха хІамаш а ахча а, ерригаш а бархІ миллион выигрыш.

ИйслагІча лотереях совдаьккхад йоккхийча хІамашта кхадж боагІилга. Масала, соаххарча лотереях ловзаьрел 360 дукхагІа хургья «Запорожец» яха автомашинаш. Эггара хьалха ловзаеш хургья «Электроника» яха телевизораш, «Маяк», «Комета-209» яха магнитофонаш, «Сокол» яха фотоаппараташ, «Эра» яха электробритваш.

ДОСААФ лотереяш республика къахьегамхоша чІоагІа лоархІаш а дика дІаэцаш а я. Цун бахьан, пайда баккха лар хинна ца Іеш. керттерча даькъе мехка оборонни низ чІоагІбеча шоашкара дакъа лаца безам хилар да.

И. ИГОЛКИН,
ДОСААФ Нохч-ГІалгІай обкома инструктор.

Доазол дехьара
ИСТОРИЧЕСКИ ЛОАРХІАМЕ СОБЫТИ

— ПаргІатон гІайрен тІа вахача КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева визит боккхача исторически лоархІамера событи я Кубай халкъа хинна ца Іеш, иштта ерригача латиноамерикански континента халкъашта а, — аьлар Дерригдунен Машара Совета секретара, «Халкъашта юкъера машар чІоагІбарах» телача дунен халкъашта юкъерча Ленински преме лауреата, вовзаш волча аргентински писателя Альфредо Варелас ше Хельсинкерча АПН корреспондентаца В. Мареевца къамаьл деш.

—Континента халкъашта дег тІара баркал оал Советски Союза цо турпал Куба даим, леррагІа, эффективно хьаллаьца а лоацаш а хиларах. Цу хьаллацаро Кубай Революциони правительствай дерригача халкъой хьегача къинца цхьана республикага йиш хилийтай дунен халкъашта юкъерча империализмацарча къовсаме духьалоаттаяла, империалистически блокада халонаш эшае, революцена карагІдаьннараш лораде, — белгалдаьккхар Альфредо Варелас.

Латински Америкерча халкъаша Советски паччахьалкхенна баркал оал тха континента мехкашцара цхьатарра бокьонаш йола, шинна а оагІонна гІойле йола. вІаши лархІара гІулакхаш дегІадоаладара тІаберзабаь никъ цо лелабарах. Цо Іалаьмате чІоагІа аьттув бола хьалаш хулийт цу мехкаша бокъонца йола политически экономически кортамукъале яккхар духьа лоаттабеча къовсама.

КПСС ЦК Генеральни секретарь Леонид Ильич Брежнев Кубе венавар СССР-о леррагІа чакхйоахача машара конструктивни политико керд-керда коталонаш йоахача, доккха беркат телача ханна. Цо новкъостал ду дунен тІара ерригача паччахьалкхенашта юкъе леладу уж машаре яхаргйола гІулакх чІоагІдара. тоаю машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлеи Іалашъяра, герз дІададаккхара программа чакхъяккхара, дунен халкъашта юкъе шерра цхьана леладу гІулакхаш вІаштІехьдахара перспективаш.

— Аз Советски Союзеи Латински Америкаи халкъашта юкъерча вежарашха йолча цхьоагІони беркате цхьана леладеча гІулакхийн символ лоархІ, — аьлар А. Варелас ший къамаьл чакхдоалаш. — Леонид Брежнев Фидель Кастрой вІашагІкхетарах. ХІаьта СССР-еи Латински Америкаи халкъаш географически вІаши геттара гаьна дале а, машарген къамий прогрессаген кхачарца болча шоай безамга дилла шоайла гарга да.

(АПН).

Ловис яхача города юкхе советски гозаччий новкъостала хьалхахь и Финляндие эггара хьалхара атомни электростанци. ХІанзехьа хьалдаьй реакторан болхадолла цІенош. Кастта дІоттаергья оборудовани. Электростанцие хьалхара рогІехь болх бе йоладургья 1976 шера.

СУРТА ТІА: атомни электростанци хьалъеча гІишлош майдане.

Ю. ДАШКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

9 февраль

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 17.00. «ЦІе зизилг». яха къоначар театра спектакль. 18.00 «Халкъа - хараш» яха салоІача ден лектори, «Эстетика, искусство, саг» яха лекци. 19.00 — Кагирхой салаІара сайре. Ловз «Интер» яха вокально - инструментальни ансамбль. 19.30 Болх бу шозлагІа гойтача фильмай кинотеатро.

Химикий культура Дворец. 14.00 «Бригантина» яха клуб. «Фаьлгий дуненча никъбар». 17.00. Ловз «Опереттаткаро ашараш» яха духовой оркестр. 20.00 — Ловз «Аккорд» яха вокально - инструментальни ансамбль.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 10.00. «Къона ленинец» яха клуб. «Даьхен салташта хетаю» яха кинофестиваль. 12.00. «Закон — вай доттагІа» яха къамаьл. 17.00. «Глобус» яха клуб. В. Бианке вахараи кхолламаи кетадаь «Іалача оагІонаш» яха къамаьл 19.00. Ловз «Экспресс» яха вокально-инструментальни ансамбль.

Дешара болхлой ЦІа. 14.00. Дешарашца вІашагІкхетар. «Кердача художественни литература обзор». 15.00. «Революце оарцагІбаьхаб» яха кино.

20-чу участка клуб. 17.00. «Дунен халкъашта юкъерча хьалех» яха лекци.

10-гІа февраль

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 9.00. Болх бу «Малышок» яхача берий кинотеатро. 12.00. ТІахьех «Іомале хоза халхавала» яхача баьнш халхарий школа. 15.00. Халкъа оперни театро оттаеш «Фауст» яха Гуной опера. 19.00. Кагирхой салаІара сайре. Ловз «Интер» яха вокально-инструментальни ансамбль. 19.30. Болх бу шозлагІа гойтача фильмай кинотеатро.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Къона атеист» яха клуб. «Къечар тешамах бІаьхийчар дымишта хиннаб» яха къамаьл. 11.00. Болх бу «Тоатолг» яхача кинотеатро. Советски Армеи ТІема - Форда Флотеи Денна хетаяь кинофестиваль. 20.00. Къоначa химикий салаІара сайре.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 12.00. «Мечтатель» яха клуб. «Сакъердаме сахьат» яха сайре. 15.00. «Атеист» яха клуб. «Ислам хьадалари цун реакционни чулоацами» яха лекци. 19.00 Кагирхой салаІара сайре. Ловз «Экспресс» яха инструментально-вокальни ансамбль.

Дешара болхлой ЦІа. 16.00. Къоначa юртарча хьехархочун клуба занятии Художественни самодеятельноста концерт. 17.00. Къоначa театр дукхадезарий клуб. Халкъа кагирхой театра довкъашхой Грознерча хьехархошеи студенташеи вІашагІкхетар.

20-ча участка клуб. 10.00. Берий Іуйре.

ТЕЛЕВИДЕНИ

9 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 —Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Массиена йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш 9.30 — Босбола телевидени. Берашта бола фаьлг. 10.00—Босбола телевидени. Советски эллей концерт. 10.35 — Дай-ноаной, шоана. 11.05 — Экрано доттагІий вІашагІтох. Городий Пермая Берлинеи художественни самодеятельноста коллективий концерт. 11.50 — Босбола телевидени. Шун хаттараштa жоп лу СССР-а граждански авиаце министра Бугаева. 12.20 — Сен-Санс. «Рондо—Каприччиозо» дІаоал Ойстраха. 12.30 — Николай Островский. Передачана юкъе дакъа лоац Островскаяс. 13.05 — Телевизорашка хьожарий письмойх йола музыкальни программа.

13.30 — «УнахцІено». Іилман-популярни программа. 14.00 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР-а чемпионат. 16.15 — ДІадахача шерий киноленташ. «Кружева» яха художественни фильм. 17.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Хьайбай дунен тІа». 19.15 — Эстрадии концерт. 19.45 — «Наькъа гола тохача валар» яха телевизионни художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха» Информационни программа. 21.30 — Кинопанорама. Передача лахьхъ РСФСР-а халкъа артистка Яковлева. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

16.00 — Нурадилов цІерагІдолча театра спектаклашкара атеизмаи интернационализмаи темаш (нохчий меттала). 16.40 — Киножурнал. 16.50 — «ДоттагІий болча хьошалгІа» яха телевизионни фильм. Чехословацки Социалистически Республике «Вайнах» яхача Нохч-ГІалгІай Паччахьалкхеи ансамбла гастролеш.

10 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Іуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта, «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союзана гІулакх деш ва. 11.00 — Дешархошта йола передача. 12.00 — Босбола телевидени. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Зулами бехктокхаме оазари» яха художественни фильм 1-гІа сери. 15.35 — «Поэзия» Слуцке стихаш. 15.50 — Ашараш тахан. 16.35 — «Дунен халкъашта юкъера панорама». 17.05 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 17.30 — Музыкальни программа 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Кинолюбителей клуб». 19.10 — Босбола телевидени. «Борис Годунов» яха Мусоргске опера хьалхара постановка оттаьча хана дена бІаь шу дизарга. Кирова цІерагІа долча оперни балетни Ленинградера театра спектакль. Ленинградера передача. 21.00 — «Ха» Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Спортлото» тираж. 23.15 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

15.00 — Гуно. «Фауст». Халкъа оперни театра спектакль. Ленина цІерагІча культурая Дворецера трансляци. 17.40 — «Къона ленинхо».

РАДИО.

9 февраль

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамашя хасттами. 7.20 — Республикански газетий обзор. 7.28 — «Кердало» газета обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 13.00 — Мякиева стихаш (гІалгІай меттала). 13.20 — Хьалха латта лаьтта лелдераштa дола концерт (гІалгІай меттала). 14.00 — ЦІе сийгаш (гІалгІай меттала). 14.15 — Атеисташ тІалаташ ба» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 14.30 — «Къовсамашка тохкам баь» яха литературни передача (эрсий меттала). 15.15 — Кавказа ашараш яхача циклацара передача (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиожурнал.

10 февраль

7.10 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 13.00 — Халхара ашарий концерт (нохчий меттала). 13.30 — «ЗІок моза» яха сатирически радиожурнал (нохчий меттала). 14.20 — БІухой письмойх дола концерт (нохчий меттала). 15.15 — Пятилеткана — хьинар дола къахьегам. (эрсий меттала). 15.30 — КІирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.00 — Школьни глобус (эрсий меттала). 16.15 — «Къахьегамца сийдолаш ва саг» яха очерк (гІалгІай меттала). 16.30 — «Общественни порядка ха тІа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.50 — Ашараш. 18.30 — Илли дезараштa дола концерт (гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Іуйранна республика къилбаседехьара районашка дохка а доаллаш, малхбузехьа мух а хьекхаш ца хила а тарлу. Бегара температура республике гІолла 2 градусгеи Грозне 2 градусаген кхоачаш шелал, республика къулбехьарча районашка 3—8 градус йІовхал йолаш хила а тарлу. Хоаней ломмеи бегара температура, бийсанна 13—18 градус, деношка 5 градусага кхоачаш шелал йолаш хила тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахаре культуран отделан — 3-61-46; промышленностан отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; писмой отдел бухгалтери — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадуйл шинарей, еари, шоаттеи денощка.

СФ02043. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84. Заказ № 1306.